

Пэжыгъэр гуапагъэр **шышқъагъэр**

2-нэ нап.

Кънхэжанык ахэр ятъэпажэ

2-нэ нап.

3-нэ нап.

УсакГуэшхуэмрэ Ленинградрэ я фэепуру

4-нэ нап.

УРЫСЕЙМ И ПРЕЗИДЕНТ ХЭХЫНЫГЪЭХЭР

ЦИК.РФ

Nº8 (24.602)

2024 гъэм щІышылэм (январым) и 25, махуэку

Тхьэмахуэм щэ къыдокІ

И уасэр зы тумэнщ

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэм къызэритамкіэ

Зэпыбгъзу хъунукъым

УФ-м и Президентым и полномочнэ къуныр зэи зэпыбгъэу хъунукъым. ліыкіуэу КИФЩІ-м щыіэ Чайкэ Юрий Осетие Ищхъэрэ-Аланием лэжьыгъэ жыныр, СВО-м и ветеранхэм я щ!эны-Іуэхукіэ къэкіуащ. Кавказ Ищхъэрэ фегьэм хэгьэхъуэныр, Іэщіагьэ, лэжьыгъэ деральнэ щІыналъэм и Іэтащхьэхэр зыхэта зэхуэсым щытепсэлъыхьащ Укра- пэщыныр, медицинэ, юридическэ, псиинэм щекіуэкі дзэ іуэху хэхам щыіэхэм хологие я лъэныкъуэкіэ защіэгъэсыт и лъэныкъуэкІи ядэІэпыкъуныр къызэгъэпэща зэрыхъум.

ЧАЙКЭ Юрий хэгъэгу унафэщІхэмрэ фІыщІэ яхуищІащ 2023 гъэм абы теухуауэ ирагъэкІуэкІа лэжьыгъэм папщІэ, икІи мы гъэм зэлэжьын хуейхэр игъэбел- щІэр наІуэ зыщІыр», - жиІащ Прези-

Полномочнэ ліыкіуэм къызэрилъыгъуэхэмрэ псэукіэм епхауэ ядэіэпы- пытщ.

«Къэзыгъэзэжахэр гъащІэм хэзэгъэетыныр, дэІэпыкъуныгъэхэр къахузэгъэкъуэныр сытым дежи я нэІэ щІэтын хуейщ къэрал, щІыналъэ, муниципальнэ унафэщІхэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ. Абыхэм дазэрегугъурщ ихьахэм къэралыр зэрахущытыр къэзыгъэлъагъуэр, ди лэжьыгъэм и купдентым и ліыкіуэм.

Къулыкъущ Іэхэм къызэрыхагъэщамтэмкіэ, Украинэм щекіуэкі дзэ іуэху кіэ, Кавказ Ищхъэрэм щыщу дзэ іуэху хэхэхам щыІэхэмрэ абыхэм я уна- хам кІуэну хуейхэм я бжыгъэр хэхъуэ зэ-

Школакіуэхэр депутатхэм ирагъэблагъэ

«Къэралым и сыхьэт» проектым ипкъ ит- нэмыщауэ, депутатым жизжащ мэкъумэкІэ КъБР-м и Парламентым и депутатхэр Хъущтэ-Сырт къуажэм Гижгиев З. И. и цІэр зэрихьэу дэт курыт школым щеджэхэм яхуэзащ. НыбжьыщІэ 19-м республикэм и хабзэубзыху ІуэхущІапІэр зэрылажьэр ялъагъуну Іэмал ягъуэтащ

САБИЙХЭМ ядэуэршэрахэщ КъБР-м и Парламентым и УнафэщІым и къуэдзэ Жанатаев Сэлим, Парламентым Бюджетымкіэ, налогхэмрэ мылъку ІуэхухэмкІэ и комитетым и унафэщі Афэщіагъуэ Михаил, КъБР-м и Парламентым мэкъумэш ІуэхухэмкІэ, щІыуэпсыр къэгъэсэбэпынымрэ дыкъэзыухъуреихь дунейр хъумэнымкІэ и комитетым и унафэщІ Текіушэ Артур, Къэпщытэныгъэмрэ регламентымкІэ комитетым и унафэщІ Ксанаевэ Еленэ, Лэжьыгъэ ІуэхухэмкІэ, жылагъуэ политикэмкіэ, узыншагъэм кіэлъыплъынымкіэ, физкультурэмкіэ, спортымкіэ, туризмэмкіэ и комитетым и унафэщі Мечукаев Алихъан

ШколакІуэхэр къыщригъэблагъэм, Жанатаев Сэлим къыхигъэщащ мыпхуэдэ жыпхъэм иту ныбжыыщІэхэм яхуэзэныр хабзэ зэрыхъуар, я ІуэхущІапІэм щылажьэхэм сабийхэм я ехъуліэныгъэхэр, ахэр зыщіэупщіэхэмрэ зэгупсысхэмрэ зрагъэщ эным мыхьэнэш хуэ зэ-

Ксанаевэ Еленэ сабийхэм яхутепсэлъыхьащ КъБР-м и Парламентым, фракцэхэм я лэжьэкІэм, ар зэрызэхэт щІыкІэм, комитетхэм я мыхьэнэм, хабзэр къызэращтэ щІыкІэм, Парламентым и Аппаратым и Іуэху къызэгъэпэщыкІэм.

НыбжышІэхэр дихьэхауэ едэІуащ АфэщІагъуэ Михаил республикэм мылъку ІуэхукІэ и дэфтэр нэхъыщхьэм щытепсэлъыхьым, ар зэрагъэхьэзыр щІыкІэр, жылагъуэр зыхуей хуэзэным хуэгъэпсауэ зэрызэхалъхьэр яфІэгъэщІэгъуэнащ

ТекІушэ Артур тепсэлъыхьащ мэкъумэш ІэнатІэм мыхьэнэшхуэ зэриІэм, а лъэныкъуэмкІэ республикэм къыпэщылъ къалэнхэм. Къи-

шым епха министерствэхэм зэрадэлажьэ щІыкІэм, дыкъэзыухъуреихь дунеймрэ щІыуэпсымрэ хъума хъун папщІэ. КІуэкІуэ Валерэ и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр мэкъумэш университетым и лэжьэкІэми яхутепсэлъыхьащ, абыхэм ягъэхьэзыр ІэщІагъэлІхэм я гугъу ищІащ.

Мечукаев Алихъан ныбжьыщ Іэхэм ягу къигъэкІыжащ абыхэм я дежкІэ иджыпсту ІэщІагъэ къыхэхыным мыхьэнэшхуэ зэриІэр, гъащІэм и лъэныкъуэ псоми къыщыщхьэпэну ІэнатІэ ягъуэтыну ехъуэхъуащ. КъинэмыщІауэ, депутатым сабийхэр къыхуриджащ еджэныр Іэпэдэгъэлэл ямыщІыну, жылагъуэм къыщаІэт Іуэху щхьэпэхэм жыджэру хэувэну, волонтёр лэжьыгъэм зыпыІуамыдзынуи чэнджэщ яритащ, сыт и лъэныкъуэкІи ефІэкІуэн папшІэ.

Сабийхэм Іэмал яІащ депутатхэм зыхуей псомкІи еупщІыну. КъулыкъущІэхэм жэуап иратащ КъБР-м и Парламентым 2024 гъэм зэфІигъэкІыну и мурад Іуэхухэм теухуауэ ныбжыші эхэр зыші эупші ахэм, хэхыныг ээр зэрекіуэкіынум, лъэіу зиіэхэр зэрырагъэблагъэ щІыкІэм, республикэм и хабзэубзыху ІэнатІэм и лэжьыгъэр зэрекіуэкі къинэмыщіхэм.

Депутатхэм сабийхэм чэнджэщ иратащ ІэщІагъэ къыхахынухэм теухуауэ, фІыуэ еджэну, я бзэ, я лъэпкъ хьэлхэр ямыгъэкІуэдыну. ЗэІущІэр и кІэм щынэсым, Жанатаев Сэлим къыхигъэщащ пщэдейрей махуэр ныбжьыщІэхэм зэрейр, сыт хуэдэ зэмани депутатхэр къазэрыдэ Іэпыкъунур зыщамыгъэгъупщэну

Дэ щІалэгъуалэ хъарзынэ къэралми Къэбэрдей-Балъкъэрми щыдиІэщ. Хэлъэт фиІэу, дунейм щекіуэкіыр къыффізіуэхуу фыщыт, республикэм и Іуэхур дэкІын папщІэ фымыщхьэх, дэ сыткій зыфщіэдгъэкъуэнущ.

Хьэщ Іэхэм КъБР-м и Парламентым зыщрагъэплъыхьащ. Зэјущјэр зэгъусэу сурэт зэрызытрагъэхамкІэ иухащ.

КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущіапіэ.

Дыгъуасэ, щІышылэм и 24-м, Къэбэрдей-Балъкъэрым мыхьэнэшхуэ зиіэ іуэхугъуэ щекіуэкіащ. КъБР-м и Музыкэ театрым Іэтауэ къыщызэІуахащ Унагъуэм и илъэсыр. Фигу къэдгъэкІыжынщи, Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир щэкіуэгъуэм и 22-м іэ щидзащ 2024 гъэр Урысейм Уна-гъуэм и илъэсу щыгъзувыным теўхуа унафэм.

ПШЫХЬЫМ хэтащ КъБР-м и Іэтащхьэ **Кіуэкіуэ Казбек**, республикэ унафэщіхэр, КъБР-м и Парламентым и депутатхэр, щІыпІэ унафэр зехьэнымкіэ Іэнатіэхэм, жылагъуэ Іуэхущіапіэхэм я лыкіуэхэр. Нэхъыщхьэрати, абы кърагъэблэгъат республикэм пщіэрэ щіыхьрэ щызиіэ бынунагъуэшхуэхэр, vнагъvэхэр. илъэс 40 хъуауэ гурэ псэкІэ зэдэпсэухэр.

Къызэхуэсахэм псалъэ гуапэкІэ захуигъэзащ КъБР-м и Іэтащхьэм. Абы жиlащ Урысей Федерацэм и Президентым мы Іуэхур къызэрыхилъхьам къызэригъэлъагъуэр къэралым унагъуэхэм яхуищ Гулъытэр зэрыинымрэ ахэр ефіэкіуэным зэрытелажьэмрэ.

- 2024 гъэр Унагъуэм и илъэсу гъэувыным и мурад нэхъыщхьэр унагъуэщіэхэм сабий яхуэпіын хуэдэу защіэгъэкъуэнырщ, бынунагъуэшхуэхэм ядэІэпыкъунырщ, абыхэм къыщекіуэкі хабзэхэр хъумэнырщ, - жиіащ КІуэкІуэ Казбек. - Иужьрей илъэсхэм ди къэралым гулъытэ хэха хуещ сабийр къыщалъхум щегъэжьауэ балигъыпіэ ар иувэху защіэгъэкъуэным. Ахэр къызэрагъэпэщ «Демографие» лъэпкъ Іуэхумрэ нэгъуэщ социальнэ программэхэмрэ тету. Абыхэм зэпымыууэ зрагъэужь.

Республикэм и Іэташхьэм къыхигъэщащ Къэбэрдей-Балъкъэрым сабий зып! и унагъуэхэм ядэ!эпыкъуным 2021 гъэм сом мелард 12 хуэдиз трагъэкІуэдауэ зэрышытар. 2022 гъэм а ахъшэр сом мелард 26-м щІрагъэгъуащ, блэкІа илъэсым апхуэдэ дэГэпыкъуныгъэхэм хухахащ сом мелард 30.

- Бжыгъэхэм најуэ зэращіщи, илъэситху ипэкіэ ди щіыналъэм унагъуэхэм зэрызащ игъэкъуэфу щытар сом мелуани 100 хуэдизщ. Нобэщи, долъагъу къэралым унагъуэхэм ярит дэlэпыкъуныгъэр 300 хуэдизкlэ нэхъыбэ зэрыхъуар. Къыхэзгъэщыну сыхуейт Къэбэрдей-Балъкъэрым и ахъшэуи абы сом мелард 1,5-рэ зэрыхэлъри. Ар унагъуэхэм щхьэхуэу зэрызащіэдгъакъуэращ, нэгъуэщі дэіэпыкъуныгъэхэм я гугъу сымыщіу, - дыщІигъуащ КІуэкІуэм.

ШІыналъэм и Іэтащхьэм зэрыжи-Іамкіэ, мазаем щегъэжьауэ анэм ират ахъшэм хагъэхъуэнущ. Япэу къалъху сабийм папщІэ иратыр сом мин 631-м нэсынуш, етІуанэм шхьэкІэ сом мин 834-рэ хъунущ. КъБР-м и Іэтащхьэр тепсэльыхьащ бынунагъуэшхуэхэм хэхауэ сыт щыгъуи гулъытэ зэрыхуащІыр, унэ къащэхуам пэкІуэу ятыж щІыхуэр (ипотекэ)

хэту.
- Икъукіэ мыхьэнэшхуэ иіэщ «Анэліыхъужь» ціэ лъапіэр ятту къызэредгъэжьэжам. СабиипшІрэ нэхъыбэрэ къэзылъхуа икІи зыпІа анэм ар хуэфащэ дамыгъэщ. Абы щІыгъущ сом зы мелуаным нэскіэ зэрагъэгушхуэр - пищащ республикэм и Іэтащхьэм.

Унагъузм и илъэсыр ЩІЫПІЗМ КЪЫЩЫЗЗІУАХ

Социальнэ дэІэпыкъуныгъэр щІыналъэми къыщызыдогъэпэщ, абыхэм ящыщщ «Анэм и щІыхь» медалымкІэ зэрыдгъэпажэр. А дамыгъэм щІыгъущ сабий къэс сом мин 30. Къыхэгъэщыпхъэщ етхуанэ сабий къызыхэхъуа унагъуэхэм я псэукІэр нэхъ зэlузэпэщ ящІын папщІэ сом мин 250-кІэ зэрызащІэдгъакъуэри. Апхуэдэу мы зэманым защІэдгъэкъуащ унагъуэ 3332-м. АдэкІи унагъуэхэм дазэрыдэІэпыкъу Іэмалхэр едгъэф Іэк Іуэну ди мурадщ, ди щ Іэблэр узыншэу, насыпыфізу, лъэныкъуэ куэдкіэ заужьу къэхъун папщіэ.

КІуэкІуэ Казбек тепсэлъыхьащ Украинэм щекіуэкі дзэ іуэху хэхам хэтхэмрэ абыхэм я унагъуэхэмрэ я нэІэ зэрытетым икІи, махуэшхуэр къигъэсэбэпри, ди къэралым и къэкlуэнур яхъумэу зи къалэн зыгъэзащІэ щіалэхэм фіьщіэ зэрахуищіыр

- Унагъуэращ цІыхум и гупсысэр щызэфІэувэр. Аращ зэлъытари, къэралым и зыужьыныгъэр. Сабий куэд адрейм зыщІигъэкъуэныр, нэхъы-

щІэм хуэсакъыныр, гу хьэлэлагъ зэхуаІэныр, нэхъыжьым пщІэ хуэщІыныр, - дыщІигъуащ Іэтащхьэм. -Абы къыхэкІыу псоми ди къалэнщ жьэгу пащхьэм дэлъыпхъэ хабзэхэмрэ зэхущытык эхэмрэ тхъумэныр, унагъуэшхуэхэм пщІэ яІэу къызэрекіуэкіар къэіэтыжыныр. УФ-м и Президент Путин Владимир иджыблагъэ Іэ щІидзащ «Бынунагъуэшхуэхэм зэрызыщІагъакъуэ Іэмалхэм ятеухуауэ» унафэм. Абы къызэрыщыгъэлъэгъуащи, бынунагъуэшхуэу къалъытэ сабиищ, нэхъыбэ къыщыхъу унагъуэр. Си фІэщ мэхъу унафэм ипкъ иткІэ зэлэжьыпхъэ Іуэхухэр дгъэзащІэмэ, унагъуэхэм, псом хуэмыдэу, сабий куэд щапіхэм я пщіэр нэхъ лъагэ зэрыхъужынур. Дэтхэнэ унагъуэми сынывохъуэхъу фыузыншэну.

Пшыхьым щагъэлъэпІащ бынунагъуэшхуэхэр, къэрал дамыгъэхэр зыхуагъэфэщахэр. Утыкум кърашащ бынипщІым я анэ, «Анэм и щІыхь» орденым и нагъыщищри, «Анэм и щІыхь» медалри зыхуагъэфэща, къыщыхъу унагъуэм щытепщэщ зыр 2008 гъэм Урысейм и унагъуэ нэхъыфlу 7-м яхэхуа, лэжьыгъэм и

ветеран Багъэтыр Лерэ и унагъуэр, Бедык къуажэм (Іуащхьэмахуэ район) щыщу сабий 11 зыпі, УФ-м и Президентым и унафэкіэ 2022 гъэм «Анэ-ліыхъужь» ціэ лъапіэр зыхуагъэфэща Ахматовэ Анджелэрэ и щхьэгъусэ Эльдаррэ, бын 12 зиlэ Маркевич Пётррэ Ольгэрэ (Ольгэ 2016 гъэм «Анэм и щІыхь» медалым автобус ціыкіу и гъусэу иратащ, Путин Владимир и унафэкіэ 2019 гъэм «Адэ-анэм я щіыхь» орденыр хуагъэфэщащ), Къаныкъуей Раисэ и унагъуэр (хъыджэбзи 7 зыпІа, 2014 гъэм «Анэм и щІыхь» медалыр зрата ціыхубзыр), сабий 11 зиіэ Хадарцевхэ Авениррэ Инессэрэ (унагъуэ дахэм къыщыхъухэр макъамэ Іэмэпсымэхэм йоуэ, 2023 гъэм Инессэ къыхуагъэфэщащ КъБР-м и къэрал дамыгъэр - «Анэм и щІыхь» медалыр, автобус ціыкіу и гъусэу).

Пшыхьым къыщызэхуэсахэм ирагъэцІыхуащ «Илъэсым и унагъуэ» урысейпсо зэпеуэм Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщу щытекІуахэри. Къыхэгъэщыпхъэщ «Лъагъуныгъэмрэ зэхуэпэжынымрэ папщІэ» медалыр 2011 гъэм зэрагъзуврэ, ди щІына-лъэм щыпсэу унагъуз 900-м а дамыгъэр зэрыхуагъэфэщар.

Къызэхуэсахэм хъыбар гуапэ ирагъэщіащ, Къулхэ Амиррэ Ланэрэ я унагъуэ дахэр «Родные - любимые» урысейпсо зэхыхьэм, мы махуэхэм . Москва къалэм и ВДНХ-м и «Урысей» гъэлъэгъуэныгъэм хыхьэу щекlуэкІам, зэрыхэтамрэ абы зэрыщытекІуамрэ теухуауэ. Пшыхьым щІэсхэр еплъащ Къулхэ унагъуэ псоми ехъуэхъуу къагъэхьа видеом.

Унагъуэм и илъэсыр КъэбэрдейкъызэрыщызэІуаха Балъкъэрым пшыхыр ягъэдахащ щІыналъэм и уэрэджыlакіуэ, къэфакіуэ нэхъыфі

Гу зылъытапхъэщ къэрал унафэщІхэм Унагъуэм и илъэсым я мурадхэм зэрыхыхьэр «Анэ-лІыхъужь» цІэ лъапІэр, «Адэ-анэм я щІыхь» медалымрэ орденымрэ зыхуагъэфэщахэр ягъэлъэпІэныр, «Ар ди унагъуэм илъ хабзэщ», «Унагъуэм и илъэс» урысейпсо зэхьэзэхүэхэр къызэгъэпэщыныр, Лъагъуныгъэм, зэхуэпэжыным я махуэр Іэтауэ егъэкіуэкіыныр, нэгъуэшіхэри.

БАГЪЭТЫР Луизэ. Сурэтхэр Къарей Элинэ трихащ.

ЗэпыщІэныгъэхэр ягъобыло

Ди республикэм и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбекрэ Беларусь Республикэм хъыбар-Владимиррэ видео зэпыщіэныгъэ Іэмалыр къагъэсэбэпу ирагъэкіуэкіащ щіыналъэхэр зэрызэдэлэжьэным щытепсэлъыхьа зэгущгэ. Абы хэтащ КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Говоров Сергей, КъБР-м экономикэ зыужьыныгъэмкіэ и министр Рахаев Борис, КъБР-м мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министр Сыжажэ Хьэсэн, УФ-м Хамэ къэрал ІуэхухэмкІэ и министерствэм Минеральные Воды къалэм щиІэ атташе Гулянц Викторие, Белоруссием Урысейм щиІэ Посольствэм Дон Іус Ростов щи із къудамэм и унафэщі Шкурдь Дмитрий, Беларусь Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкіэ и министерствэм, КъБР-м зегъэужьынымкІэ зэгухьэныгъэм, КъБР-м и Сату-промышленнэ палатэм, Іуэхур зэхьэліа Іэнатіэхэм я ліы-

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ зеужь, нэхъ дахэ икІи нэхъ гурыхь мэхъу щыпсэу цІыхухэм я мызакъуэу, абы накіуэ туристхэми я дежкІэ. Зи нэгу зезыгъэужьыну республикэм нихьэхэм ящыщщ Белоруссием щыщхэри, - жиІащ Перцов Владимир, ди

щІыналъэм и унафэщІхэм захуигъазэу. - Ди къэралхэм я пашэхэм гулъытэшхуэ хуащ Г ди зэхуаку дэлъ зэпыщіэныгъэхэр нэхъри гъэбыдэным. Япэ ирагъэщ сатум, экономикэм и нэгъуэщ унэт ыныгъэхэм лъэныкъуимтІми ди фейдэ хэлъу зегъэужьыным. ГъащІэм и лъэныкъуэ куэдкІэ иджыри зэпыщІэныгъэхэр щедгъэфІэкІуэну сыщо-

- Урысей Федерацэм, абы хыхьэ щІыналъэхэм Белоруссием хуа э пыщ эныг эхэр хэлъхьэныгъэ ин мэхъу ди къэралхэм яку дэлъ зэхущытыкІэр ефіэкіуэнымкіэ, сату іуэхум зиужьынымкіэ, - къыхигъэщащ Кіуэкіуэ Казбек и псалъэм. - Беларусь Республикэр Къзбэрдей-Балъкъэр Республикэм сату, экономикэ я лъэныкъуэкІэ пыщІэныгъэфІхэр зыхуиІэ къэралщ. Ди зэхущытыкІэ гуапэхэм тхыдэ, экономикэ, щэнхабзэ къежьапіэхэр

Зэјущіэм хэтахэр тепсэлъыхьащ 2022 2023 гъэхэм къриубыдэу я зэхуаку дэлъа экономикэ, щІэныгъэ-техникэ, щэнхабзэ зэпыщІэныгъэхэм къарикІуахэр зыхуэдэм. Сату ІэнатІэр къапщтэмэ, блэкІа илъэсхэм къриубыдру абы хурди 4-кІр зиужьащ, экспортым - хуэдэ 6,4-кІэ, импортым - хуэди 3,4кІэ хэхъуащ. Хабзэ зэрыхъуам тету, Белоруссием ди щіынальэм икіыу ирагьашэ нартыху, джэш, хьэцэпэцэхэкіхэм я жылапхъэхэр, налмэсым къыхэщІыкІа Іэмэпсымэхэр, тхылъымпіэхэкіхэр, нэгъуэщіхэри. А щіыпіэм кърашу ди деж къашэ мэкъумэш техникэр, ерыскъыпхъэхэр, щэкІ лізужьыгъуэхэр. НэгъуэщІ зэпыщІэныгъэхэми заужь.

ЩІыналъэр дяпэкіи зэдэлэжьэнущ, абы хуаубзыхуа, 2024 - 2026 гъэхэм тещІыхьа планым тету. Абы ипкъ иткіэ адэкіи заужьынущ сату, щэнхабзэ, спорт, нэгъуэщ зэпыщІэныгъэхэми.

• ЗэІущІэ

Гулъытэ егъуэт

УФ-м спортымкІэ и министр Матыцин Олег Владикавказ щригъэкіуэкіащ КИФЩІ-м и хэгъэгухэм я унафэщіхэр зыхэта зэіущіэ. Абы и лэжьыгъэм хэтащ КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбеки.

ЗЭІУЩІЭМ щыхэплъащ Кавказ Ищхъэрэм и щІыналъэхэм физическэ щэнхабзэмрэ спортымкіэ яіэ зыужьыныгъэхэм. И гугъу ящіащ спорт іуэхущіапіэщіэхэр къызэгъэпэщынымкіэ, щыіэхэр къэгъэщіэрэщіэжынымкІэ лэжьыпхъэхэм.

Къэбэрдей-Балъкъэрым а Іуэхугъуэхэр щагъэзащІэ «Спортыр гъащІэм и мардэщ» проектым хыхьэу. 2023 гъэм спорт ІуэхущІапІэхэр зыхуэныкъуэ ІэмэпсымэхэмкІэ къызэрагъэпэщащ, къуажэхэм спорт утыкухэр щау-

хуащ. А лэжьыгъэм адэкІи къыпащэнущ. 2023 гъэм Налшык къыщызэІуахащ иджырей пятиборье спорт лізужьыгъузм зыщыхуагъасэ комплексышхуэ. Мы илъэсым и кІэм нагъэсынущ щІымахуэ спорт лізужьыгъуэхэмкіз узыншагъэр щрагъэфізкіуэж

физкультурэ комплексыр. ЩІыналъэм и ціыхухэр спортым жыджэру дехьэх. БлэкІа илъэсым Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ спортсмен 400-м щІигъу олимп, паралимп, сурдлимп спорт лізужьыгъуэхэмкіэ дунейпсо, урысейпсо, щіыналъэ зэ-

хьэзэхуэхэм къыщыхэжаныкlащ. Республикэм спортым ехьэлІа зэхыхьэ куэд щекІуэкІащ. ЩІыналъэм и цІыхухэм ящыщу спортми физическэ щэнхабзэми дихьэххэм я бжыгъэм кlyэ пэтми хохъуэ, иджыпсту ар - балигъхэри сабийхэри зэхэту - республикэм щыпсэухэм и ныкъуэм нэхърэ нэхъыбэщ.

Адыгэ Псалъэ adyghe@mail.ru smikbr.ru Адыгэ Псалъэ apkbr.ru

Ди лъэпкъым и гурыгъу-гурыщіэхэр псэкіэ зыхэзыщіэт • Фэеплъ

2023 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м дунейм ехыжащ адыгэхэм (шэрджэсхэм) я тхыдэр къэтіэщіыжыным, и блэкіам и пэжыпіэр зэфіэгъзувэжыным хуэгъэзауэ лэжьыгъэшхуэ езыгъэкіуэкіа тхыдэдж, лъахэхутэ нэс, Адыгэ, Къэбэрдей-Балъкъэр республикэхэм щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ я лэжьакіуэ, Сочэ къалэм къедза Лазаревск жылэм Этнографиемкіэ и музейм илъэс 12-кІэ и унафэщіу, абы иужькій щіэныгъэ лэжьакіуэ нэхъыжьу щылэжьа Половинкинэ Та-

КЪУЭКІЫПІЭ Жыжьэм щы-Іэ Сахалин хытІыгум къыщалъхуащ Половинкинэ Тамарэ. и сабиигъуэр щыкІуари аращ. БалигъыпІэ иувэу, СССР къэрал абрагъуэм къухьэпіэмкіэ щиіэ щіыналъэхэмкіэ къэіэпхъуа иужь, ар Горький Максим и цІэр зэрихьэу Харьков къалэм дэт къэрал университетым шІотІысхьэ икІи тхыдэмкІэ и факультетыр къеух.

бзылъхугъэ гурыхуэр Харьков заревск (ПсыфІыпэ) щиІэ и шыІэ тхыдэ музейм шІэныгъэ лэжьакіуэу къащтэ. Илъэс бжыгъэкІэ абы щолажьэри, гъэпэщахэм. И лэжьэгъухэм хы ФІыціэ Іуфэм Іут Сочэ къалэмкіэ къоіэпхъуэ.

Курорт цІэрыІуэм къыщыкъудамэм лэжьэн щыщІедзэ. А ІэнатІэм Тамарэ илъэс 37кІэ пэрытащ. КъинэмыщІауэ, Половинкинэр зэман куэдкіэ щытащ Тхыдэмрэ щэнхабзэмкІэ фэеплъхэр хъумэнымкІэ урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм и щІыналъэ къудамэм жэуап зыхь и секретару. Музей лэжьакіуэ Іэзэм гъащіэ купщафіэ къызэригъэщіам шэч къытозымыгъэхьэ лъэужь къытринащ абы дунейм.

Адыгэхэм ижькІэрэ я къекіуэкіыкіар, псэукіэ-шыіэкіэу яІар, щэнхабзэу ноби зэразыхуэдэр набдзэгубдзаплъэу джыным дихьэхри. илъэс куэд тригъэкІуэдащ абы а Іуэхум икІи дуней псом щикъухьа адыгэхэм я дежкіэ фіьщіэ мыухыж къызэри- щіыжыным, я зэхэщіыкіым лэжьари хьэкъщ. Лъэпкъым ди блэкІар къызыфІэІуэхуу дунейм тета бзылъхугъэм КъухьэпІэ Кавказымрэ абы шышу хы ФІыцІэм егъэщІылІа шІыгумрэ ижь-ижьыжкІэрэ щыпсэуа, ноби къыщызэтена шІыпіэдэлъху лъэпкъхэм (адыгэ-абазэ ліакъуэхэм) каз зауэм и лъэхъэнэм щіытхыдэмрэ щэнхабзэмрэ налъэм ятеухуауэ уасэ зимы э тхылъ гъуэхэрщ, гъуэзэджэхэр дунеим къытри- къикіыу шапсыгъхэм я натіэ къыщыдэкіащ Половинкинэ гъэхьащ, и тхыгъэ узэщІахэр хъуарщ, адыгэ лъэпкъым и Тамарэ «Черкесия - боль моя

хуаш. Абыхэм къыхах напэкІуэцІхэр Интернетым и къудамэ зэмылІэужьыгъуэхэми щызэІэпах.

ЛІэщІыгъуэ блэкІам и 80 гъэхэм Половинкинэ Тамарэ жыджэру яхэтащ Сочэ къа-Жэуаплыныгъэшхуэ зыхэлъ лэм ТхыдэмкІэ и музейм Лакъудамэм этнографиемкІэ пэш щхьэхуэ къыщызэзынэмыщІ, абыкІэ а цІыху емызэшыжым зыщ агъэкъуащ хы ФІыцІэ Іуфэм Іус шапсыгъхэм зэрагъэпэщауэ щыта Тхыдэ я Адыгэ Хасэ зэгухьэныгъэм Лазаревск щиІэ хэтхэми. Ар ящыщщ «Сочэ дэсхэм этникэмкІэ я тхыдэр, щэнхабзэмрэ псэукІэмрэ» зыфІаща экспозицэу зэпыу зимыІэу лажьэр къызэІузыхахэм, абы хузэхуахьэсыжа дэфтэрхэмрэ хьэпшыпыжьхэмрэ езыхьэлІахэм.

> 2000 гъэхэм я кІэхэм Половинкинэ Тамарэ пенсэм кІуэуэ тІысыжами, фІыуэ илъагъу и лэжьыгъэр ІэщІыб ищІакъым. Ар ХыІуфэрыс Шапсыгъым и жылагъуэ гъащІэмрэ щэнхабзэмрэ къыщыхъукъыщыщІэхэм сытым дежи набдзэгубдзаплъэу кІэлъыплъащ. Абы лэжьыгъэшхуэ зэфІигъэкІащ езыр къыздэІэпхъуа щІыналъэр ижькІэрэ зи лъапсэ лъэпкъым, адыгэхэм, я тхыдэр къэтІэдяпэкІи зегъэужьа хъуным триухуа и тхыгъэхэр дунейм къызэрытригъэхьамкІэ, цІыхубэр абыхэм щыгъуазэ зэришІамкіэ.

Бзылъхугъэ щыпкъэм тхыдэм ехьэлІа и тхыгъэхэр нэхъыбэу зытриухуар Урыс-Кавщекіуэкіа Іуэхуяпкъ абыхэм

иужьрей тхыгъэхэм абы щызэпкърех щІыпІэдэлъху лъэпкъым ибгынэу нэщІ къэхъуа хъэнэм абдежым къыщызэракІыкІар, адыгэхэм лъэпкъ интеллигенцэ яІэ зэрыхъуар, Сочэ и Іэхэлъахэм бгырысхэм

ящыщу къина тlэкlум я

нобэрей псэукІэр зыхуэдэр.

Щіэныгъэрылажьэ лъхугъэм куэдым фІы и лъэныкъуэкІэ къацІыхуа тхылъ зыбжанэ дунейм къытри-Абыхэм хабжэ гъэхьащ. «Аборигены Кавказского Причерноморья. Культура жизнеобеспечения», «Сочинское лэжьыгъэшхуэхэр, журналхэмрэ газетхэмрэ щіэх-щіэхыурэ къытехуа и тхыгъэхэр. Тамарэ КъинэмыщІауэ, ящыщщ, «Шапсыгъ Хасэм» и зэхэшакІуэхэр и дэІэпыкъуэ-«Страницы истории

Сочи» тхылъыр зыгъэхьэзы-

рахэм. Илэжьа псоми хэщыпыхьыжу. Половинкинэ Тамарэ 1999 гъэм дунейм къытригъэхьащ цІыху къызэрыгуэкІхэми тхыдэджхэми я деж шІэх дыдэ цІэрыІуэ щыхъуа, куэдым я гум дыхьа, тхыдэм теухуа и тхыгъэ нэхъыфІхэр щызэхуэхьэсыжа «Черкесия - боль моя» зыфІища и тхылъ телъыджэу Кавказым и блэкіар джынымкіэ жылагъуэми щіэныгъэліхэми тегъэщіапіэ лъэщ хъуну къызэдалъытар.

Илъэс нэхъ дэмыкІыу Половинкинэ Тамарэ къыфіащащ гъым, «Адыгэ Республикэм щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакlуэ» цІэ лъапІэр. Ар къыхуагъэфэщащ щІэныгъэ лъагэ зиІэ а бзылъхугъэм хыІуфэрыс шапсыгъхэм, зэрыщыту къатштэмэ, адыгэхэм, адрейхэм къазэрыхэщхьэхукІ щэнхабзэ дахи тхыдэ телъыджи гъэлъэгъуам, а Іуэхум адэкІи зэрыпэрытым папщіэ.

Адыгэхэм ди тхыдэм дунейпсо цІыхубэр щыгъуазэ щІынымкіэ зэфіэкі лъагэ зэриіэр Къэбэрдей-Балъкъэрми къыщалъытащ - 2008 гъэм Половинкинэ Тамарэ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щэнхабзэмкіэ шіыхь зиіэ и лэжьакіуэ» ціэлъапіэр фіащащ. Абы теухуа унафэм Іэ щІидзащ а лъэхъэнэм ди республикэм и Іэтащхьэу щыта Къанокъуэ Арсен.

2014 гъэм Налшык къалэм журналхэм, газетхэм къыте- блэкlарщ, щэнхабзэрщ. И и надежда» зыфlища и зи

чэзу тхылъыр. Къыхэгъэщыпхъэщ, абый щІэупщІэшхуэ

Илъэс куэдкіэ иригъэкіуэкіа и щІэныгъэ лэжьыгъэм Половинкинэ Тамарэ хьэл нэхъыщхьэу къыщигъэлъэгъуар зи яужь ихьэ дэтхэнэ и къэхутэныгъэми, пэжагъымрэ жэуаплыныгъэмрэ и гъуазэу, гу къабзэ-псэ къабзэкІэ зэрыбгъэдэтарщ. Ар адыгэхэм ехьэл ауэ зиужь итар ди щіынальэм хэхэсхэр къызэ- лъэпкъым и блэкіа жыжьэр ритіысхьа щіыкіэр, совет лъэ- джынымрэ къэгъэлъэгъуэжынымрэ я закъуэтэкъым. И гъэпэщауэ щыта «Шапсыгъ къэхутэныгъэхэм ар щалъэlэлъэпкъ районым» и къекіуэ- сащ ліэщіыгъуэ блэкіам икухэм хыІуфэрыс шапсыгъхэм къалъыкъуэкІа мыщхьэпэхэми. Іуэхугъуэ Дэфтэрхэм къахишыпыкІа тхыгъэхэмрэ сурэтыжьхэмрэ щызэхуихьэса и тхылъыр, Шапсугия: время молчать, и время говорить» зыфІищар, 2023 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и къалащхьэм къыщыдэкlащ.

ЩІэныгъэрылажьэ Іэзэм хы ФІыціэ Іуфэм и блэкіари и Причерноморье» зыфІища и нобэри къыщыгъэлъэгъуэжа и зы дэтхэнэ ІэдакъэщІэкІри, шэч хэмылъу, тхылъыр ноби зи Іэпэгъухэм я дежкІэ хуабжьу щхьэпэщ, и гъэпсыкіэкіи гъэщІэгъуэнщ, удэзыхьэхщ, Кавказым ис лъэпкъхэм я тхыдэмрэ щэнхабзэмрэ зыдж щІэныгъэліхэри ціыху къызэрыгуэкІхэри хуабжьу зыгъэ-

Половинкинэ Тамарэ дунейм зэрехыжам и хъыбарыр зэхэзыха адыгэ псори абы зэригъэнэшхъеям шэч къытетхьэркъым. КъызэринэкІа и Іыхьлыхэм, и унагъуэм хуэгузэвэну, дауэдапщэхэр щекіуэкіа Лазаревск къуажэм а махуэхэм щызэхуэсат Урысей Федерацэми нэгъуэщі къэ ралхэми адыгэхэм къышызэрагъэпэща лъэпкъ зэгухьэныгъэхэу Дунейпсо Адыгэ ХыІуфэрыс Шапсы-Къэбэрдей-Балъкъэрым, Къэрэшей-Шэрджэсым, Адыгейм, Краснодар, Ставрополь крайхэм, Осетие Ищхъэрэ-Аланием. Абхъазым Тыркум, Европэм, Израилым. Иорданием къыщызэрагъэпэща Адыгэ Хасэхэм я лІы кІуэхэр, ди къэралым и нэгъуэщі щіыналъэхэм къикіа зэраГэр и тхыгъэхэм Гэзагъэ щГэныгъэл Гхэр, жылагъуэ лэин дыдэ хэлъу къызэрыщыхуэ- жьак уэхэр, езы Тамарэ къыдэлэжьахэмрэ къэзыцІыхуу щытахэмрэ.

ДАХ-м, щІыналъэ псоми я Адыгэ Хасэ зэгухьэныгъэхэм хэтхэм, «Шапсугия» газетым щылажьэхэм, бзылъхугъэ гуащафіэр зыціыхуу, зыгъэныбжьэгъуу щытахэм гущІыхьэ ящыхъуауэ Половинкинэ Тамарэ и унагъуэмрэ и благъэхэмрэ яхуэгузэващ ар дунейм зэрехыжам къыхэкІыу. И Іыхьлыхэм ямызакъуэу, Тамарэ ящыгъупщэнкъым, и фэеплъыр ягъэлъэпІэнщ и ІэдакъэщІэкІ куэд зытриухуа

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

Къыхэжанык Тахэр ягъэпажэ

Урысей МВД-м Хабзэм теухуауэ къа Іэрыхьэ документхэр, ціыхухэм зэрызыкъыхуагъазэр, дэфтэр къыхуагъэхьахэм и чэзум жэуап зэрагъуэтыр зи нэіэм щіэт лэжьакіуэхэм я махуэщ шіышылэм и 20-р.

КЪЭРАЛ кІуэці Іуэхухэмкіэ министру КъБР-м щыіэ, полицэм и генерал-лейтенант Павлов Василий ІэнатІэм и лэжьакіуэхэм я махуэмкіэ ехъуэхъуащ. Зи къалэнхэр екіуу езыхьэкі, къыхэжаныкіа лэжьакіуэхэм КъБР-м шыіэ МВД-м и щІыхь тхылъхэр яритащ. Узыншагъэ быдэ, унагъуэ зэlузэпэщ, адэкlи къалэным ехъулlэныгъэхэр щаlэну зэригуапэр яжриlащ.

- Нобэрей гулъытэр фэ къэвлэжьащ. Ар къыпэкІуащ зэгъзујуауэ, фіагъ пылъу евгъэкіуэкі лэжьыгъэм. Си фіэщ мэхъу мы ІэнатІэм и лэжьакІуэхэм я пщэрылъхэр ехъу-

лІэныгъэ пылъу адэкІи зэрагъэзэщІэнур, - къыхигъэщащ министрым.

БАХЪСЭН Ланэ

Пэжыгъэр, гуапагъэр, щыпкъагъэр

Ди республикэм и щІыуэпсыр хъумэным ехьэліа щІэныгъэм зегъэужьынымкіэ фіыщіэ ин бгъэдэлъщ биологие щіэныгъэхэмкіэ кандидат, КъБКъУ-м Химиемрэ биологиемкІэ и институтым биологиемкіэ, геоэкологиемрэ генетикэмкіэ и кафедрэм и доценту щыта Бэрэгъун (Бжьахъуэ) Еленэ Ахьмэд и пхъум (1954 - 2023). Пэжагъыр, гуапагъэр, щыпкъагъэр зи фащэу дунейм тета адыгэ бзылъхугъэ екіум и гъащіэмрэ и лэжьыгъэмрэ ятеухуа фэеплъ пшыхь иджыблагъэ щызэхашащ Бэрбэч ХьэтІутІэ и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал универси-

БЭРЭГЪУНЫМ къыдэлэжьахэр, и ныбжьэгъухэр, иригъэджахэр, и благъэхэмрэ и Іыхьлыхэмрэ къызрихьэліа зэхуэсыр къызэіуихащ КъБКъУ-м и проректорым и къалэнхэр зыгъэзащІэ, химие щіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор Хъурей Арсен.

Си дежкіэ хуабжьу хьэлъэщ пщіэшхуэ зыхуэтщіу, илъэс куэд лъандэрэ лэжьэгъуу диІа, цІыху гуапэу гупым къытхэта Бэрэгъун Еленэ Ахьмэд и пхъум блэкІа зэманым иту сытепсэлъыхьыну. Нобэ абы дехъуэхъун хуейт и махуэшхуэмкіэ, атіэми, апхуэдэу хъуащи, дызэхуэсащ а лэжьакІуэ емызэшым, акъылыфІэм, нэхугъэ хуабэ зыдзу гупым къытхэта Еленэ и фэеплъым пщІэ хуэтщІыну, ди гукъэкІыжхэмкіэ дызэдэгуэшэну, - жиіащ псалъэмакъыр иублэу. - ИпэжыпІэкІэ, ди институтым и ІэщІагъэлІхэм вагъузу къахэлыдык цІыхут Бэрэгъуныр. Дэтхэнэри дыхушІэкъурт абы ещхь дыхъуну, дыхуэзамэ, дыпашарт ди мурадхэмкіэ, лэжьыгъэм щызыІэрыдгъэхьа ехъулІэныгъэхэмкІэ дыдэгуэшэну. ИкІи дапщэщи Еленэ гукіи псэкіи къыддэгуфІэрт, ди Іуэхухэр зэрыдэкІыным, мурадхэр зэрызэдгъэхъулІэным, жьыгъэр нэхъри зэрефіэ-

тІырт. Апхуэдэущ Бэрэгъуэн Еленэ дунейм зэрытетар. Апхуэдэущ а цІыху псэ къабзэр, нэгу зэlухар ди гум къызэринэнури..

Хъурейм жиlа псалъэ гуапщыхьэщхьэ зэхуэсым. Ахэр къабгъэдэкІырт ныбжьэгъухэм, студентхэм, егъэджакіуэхэм, нэгъуэщіхэми. КъБР-м и Парламентым и депутат, биологие щІэныгъэхэмкІэ доктор, профессор Щхьэгъэпсо Сэфарбий псэлъапІэр хуит щыхуащІым ціыхур, гъащіэр фіыуэ зылъагъу, Іуэху бгъэдыхьэкІэ, куэд зэрыримыхьэлІар.

Сыт хуэдэ ГуэхукІэ, Еленэ хьэзырт лъэкІ псомкІи гъэщащ Щхьэгъэпсом. ЩІэныгъэ лэжьакіуэ Іэзэм нэсым. гъурэ унэтіакіуэрэ яхуэхъуат пщіэшхуэ къыхуэзыщі студент щіалэгъуалэм, щіэныгъэм лъэбакъуэщІэ щызыч Іэщіагъэліхэм. И ахърэтыр нэху хъуну дыхуолъаlуэ.

Бэрэгъун Еленэ 1954 гъэм и щІышылэм и 17-м Дзэлы- тхылъхэмкІэ, саугъэт лъа-

◆1944 гъэм КъБР-м Аруан

щІыналъэр къыщызэрагъэпэ-

◆1936 гъэм къалъхуащ фи-

лологие щіэныгъэхэмкіэ док-

тор, КъБКъУ-м и профессор,

КъБР-м щІыхь зиїэ и егъэ-

◆1949 гъэм къалъхуащ

КъБР-м щіыхь зиіэ и артист-

кэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и

Къэрал саугъэтым и лауреат

◆1952 гъэм къалъхуащ

тхыдэдж, зэдзэкlакlуэ, тхыдэ

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru сайтым

щыщытынущ.

Мэлбахъуэ Къэралбий.

джакіуэ **Тау Хьэзешэ**.

Джэдзауэ Венерэ.

щІэныгъэхэмкІэ

ехъулІэныгъэкІэ къиухри, бзылъхугъэ цІыкІур лъэпощхьэпоуншэу щІэтІысхьа-уэ щытащ КъБКъУ-м и химико-биологие факультетым. Студенткэ акъылыфІэм, жыджэрым гу лъамытэу къэнакъым. ФІыуэ зэреджэм къыдэкіуэу, ар хуабжьу дахьэхырт щІэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэм. Бэрэгъуным хэлъ апхуэдэ хэлъэтыр даІыгъыу, абы унэтіакіуэ хуэхъуауэ щытащ биологие щІэныгъэхэмкІэ доктор, РАН-м и член-корреспондент, лъэпкъ еджагъэшхуэ Тембот Аслъэнбийрэ биологие щіэныгъэхэмкіэ кандидат, доцент Тембот Эммэрэ. Абыхэм я чэнджэщым тету, Еленэ хъуащ 1982 гъэм КъБКъУ-м «Экологие» ІэщІагъэмкІэ къыщызэІуахауэ щыта аспирантурэм и япэ аспи-

рантка гъэм Бэрэгъуным пэхэм хуэдэ куэд щыlуащ а ехъулlэныгъэкlэ пхигъэкlащ жэуаплыныгъэ пылъу илъэс зыбжанэкІэ зэлэжьа и щІэныгъэ лэжьыгъэр. А къэхутэныгъэ хьэлэмэтым икій купщафіэм папщіэ абы къыфіащащ биологие щІэныгъэхэмкіэ кандидат ціэ лъапіэр. Иужькіэ, 2003 гъэм, УФ-м Егъэджэныгъэмрэ щІэныжиlащ Бэрэгъун Еленэ хуэдэу гъэмкlэ и министерствэм ищІа унафэм ипкъ иткі́э, Еленэ доцент щіэныгъэ ціэри зехьэкіэ, гуп хэтыкіэ зыщіэ къыфіащауэ щытащ. Егъэджэныгъэ Іуэхум шэщІауэ зэрыпэрытым хуэдэу, Бэрэзыхуэбгъэзами, гъуным иригъэкіуэкіащ щіэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьызыкъыпщІигъэкъуэну, къыб- гъэ купщІафІэхэри. Абыхэм дэІэпыкъуну, хэкІыпІэфІхэр къарикІуахэр абы къыщикъыпхуигъуэтыну, - къыхи- гъэлъэгъуэжащ и къалэмы-- пэм къыпыкІа тхылъ 80-м КъинэмыщІауэ, гъуэгуанэ купщіафіэ къи- КъБКъУ-м щеджэ щіалэгъуакІуащ. Ар и лэжьэгъухэм, лэм Бэрэгъун Еленэ и нэІэм ныбжьэгъухэм къытхуэфІа щІэту ягъэхьэзыращ икІи къудейкъым, атІэ чэнджэщэ- ехъулІэныгъэкІэ пхагъэкІаш диплом лэжьыгъэрэ магистр

Хьэлэлу, жэуаплыныгъэ лъагэ зыхищІзу зэфІих апхуэдэ лэжьыгъэхэм папщІэ Бэрэгъун Еленэ мызэ-мытІзу ягъэпэжащ щыхь, фіыщіэ кіуэным ехьэліа чэнджэщ къуэкъуажэ къыщалъхуащ піэхэмкіэ. Ахэр къабгъэ-

диссертацэу 90-м щІигъу.

Жылэм дэт курыт школ №1-р дэкІащ КъБР-м Егъэджэны гъэмрэ щіэныгъэмкіэ, Щіыуэпсыр хъумэнымрэ абы и хъугъуэфІыгъуэхэр къэгъэсэбэпынымкІэ и министерствэхэм, КъБКъУ-м и унафэщІхэм.

Адыгэ бзылъхугъэ щыпкъэм унагъуэ дахи иІащ. Абырэ и щхьэгъусэ Бжьахъуэ Музэрибрэ яухуа унагъуэр щапхъэ зытрахым хуэдэт. Зэщхьэгъусэхэм япащ, ягъэсащ, щіэныгъэрэ іэщіагъэрэ ирагъэгъуэтри, гъуэгу пэж щытрагъэуващ я бынхэу Ахьмэдрэ Марьянэрэ.

Апхуэдэу гъащІэр щызу, Іуэхугъуэ хьэлэмэтхэмкІэ, купщафіэхэмкіэ гъэнщіауэ езыхьэк а Бэрэгъуным теухуа гукъэкІыжхэмкІэ пшыхьым къекІуэлІахэм ядэгуэшащ филологие щІэныгъэхэмкІэ доктор, КъБКъУ-м и профессор Башиевэ Светланэ, еджагъэшхуэхэу Къущхьэ Хьэсбий, ЕхъулІэ Мартин, биологие щІэныгъэхэмкІэ кандидатхэу, КъБКъУ-м и доцентхэу Хьэтыхъу Іэубэчыррэ Пэрыт Анзоррэ, физикэ щІэныгъэхэмкІэ кандидат Шыхъуэ Людмилэ, КъБР-м и цІыхубэ артист Думэн Мурадин, КъБКъУ-м и щІэныгъэ библиотекэм и лэжьакІуэхэр, нэгъуэщІхэри. Къызэхуэсахэм я пащхьэ къыщыпсэлъащ Еленэ ныбжьэгъуфТу иІахэу ИмыкІ-Темыржан Га линэ, Абазэ Розэ, Хьэкъун Мадинэ сымэ, нэгъуэщІхэри. Абыхэм зэрыжаlамкіэ, Бэрэгъун Еленэ гупыр зэзыгъэуІу, зы зыщІ шхэпс быдэу яхэтащ и лэжьэгъухэм. гъухэми яфіэкіуэдащ гу къабзэрэ псэ хуабэрэ зиlа, къызыхэкІа лъэпкъыфІым и хьэл-щэн дахэ псори зыхэлъа

цІыху гуапэр. Фэеплъ пшыхым щыІуащ уэрэджы ак Іуэ ныбжый Цэ эцэ Идаррэ КъБКъУ-м къафэмкІэ и театр «Каллисто»-м хэтхэмрэ ягъэзэщlа уэрэд дахэхэр, макъамэ щаэхэр, гуапэхэр.

Къызэхуэсахэм псалъэкІэ зыхуагъэзащ Еленэ и шыпхъу Джатэ Оксанэрэ и дэлъху Бэрэгъун Арсенрэ. Пшыхьым щекіуэкіа дэтхэнэ Іуэхугъуэми Еле́нэ и анэкъилъхухэм, абы къыщІэна унагъуэм исхэм я дежкІэ мыхьэнэшхүэ зэраГэр къыхагъэщащ абыхэм я псалъэхэм.

ЦІыхум къыхуиуха и гъашІэр зыми ихъуэжыфынукъым, атІэми дунейм ехыжам и фэеплъ нэхур екјуу хъумэныр ар дэтхэнэми ди зэфіэкіым къихь Іуэхугъуэщ. Бэрэгъун Еленэ, еджагъэшхуэм, цыху гуапэм, щхьэ-гъусэ пэжым, анэкъилъху, анэ. анэшхүэ Іэфіым. ныб жьэгъуфіым и фэеплъыр, шэч хэмылъу, сакъыу яхъумэнущ къыщІэна унагъуэм исхэм, и Іыхьлыхэмрэ благъэхэмрэ, ныбжьэгъурэ лэжьэгъуу и ахэм, иригъэджахэмрэ зыцІыхуу щытахэмрэ ящыщ куэдым. ДунеягъэкІэ Тхьэм къимыгъэхъуапсэ апхуэдиз цІыхур зыхуэарэзы, пэжыгъэр, гуапагъэр зи гъуазэу псэуа адыгэ бзылъхугъэ щыпкъэр.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Ми-171A2 жьыхулъатэщІэм бгылъэ нэхъ лъагэхэми зэрызыщиІэтыфыр нэхъ лъагэхэми зэрызыщиіэтыфыр иджыблагъэ щагъэлъэгъуащ Іуащхъэ • Узыншагъэ махуэ къедза джабэ нэкіу задэхэми Къуажэхэм республикэм и адрей къуршылъэхэми. зыхуэныкъуэ

УРЫСЕЙ авиацие федеральнэ Іуэху-щіапіэм и жэрдэмкіэ, Ми - 8-м къытрагъэпщіыкіа Ми-171А2 жьыхулъатэщіэм, гъэунэхуныгъэхэм зэрагъэбелджылауэ, метр мини 5-м щІигъукІэ зыхуэІэтынущ (Ми - 8-м зэрызиІэтэфыр метр мини 3,5-рэ нызэрыхьэсщ).

Зыплъыхьак уэ ежьа гупым е щхьэ закъуэу лъагъуэ «зэв» техьа альпинистспортсменхэм ящыщу Къэбэрдей-Балъкъэрым и бгылъэхэм къыщызыкТухьхэр къэхъукъащІэ шынагъуэ хэхуа нэужь, абыхэм япежьэр Урысейм и МЧС-м Іуащхьэмахуэ лъапэ щиІэ лъыхъуакІуэ-къегъэлакіуэ іуэхущіапіэм и лэжьакіуэхэрщ.

Къызэрызэрагъэпэщрэ илъэс 31-м нэблэгъа а ІэнатІэм, хуэІэижь альпинистхэм нэмыщі, хэтщ хьэ гъэсахэр зыщіыгъухэри псы щагъ есыкіэм хуэіэзэхэри. Псори зэхэту, щылажьэхэм я бжыгъэр ціыху 90-м щіегъу. Езы Іуэхущіапіэм Терскол къуажэ цыкјурщ и хэщјапјэр. Мыбдежырщ къуршылъэ лъагэхэм дэкіыну тегушхуэхэр псом япэу зэкІуалІэр. Абыхэм къегъэлакІуэхэм я деж зыщрагъэтх, къыхах лъагъуэхэм дунейм и щытыкІэм лъапабгъуэхэри... зэрызыщихъуэжынкІэ хъунум щыгъуазэ

хуэщ а жыхулъатэщ і э

зыщыхуащІ, джабэ нэкІу задэхэм зэрыдэкІыпхъэм ехьэлІауэ чэнджэщ що-

ЛъыхъуакІуэ-къегъэлакІуэ гупым и унафэщі Гулиев Абдулыхь зэрыжиІэмкІэ, ІэнатІэм Іутхэм жьыхулъатэхэр къыщагъэсэбэпыр, лъэсу ежьэмэ, шынагъуэ хэхуа туристхэр зыкіэрыхьа джабэ нэкіухэм жэщ-махуитым и кіуэцікіэ щалъэмыІэсыфынум дежщ.

АтІэми, зэрыгурыІуэгъуэщи, жьыхулъа тэхэр уэгум къыщыбгъэсэбэпын папщІэ, дунейм и шытыкІэри абы хуэкІуапхъэш Ауэ щыхъукіи, зи гугъу тщіы іуэхущіапіэм къешх-къес, жьапщэ щыщыІэхэм деж щІыгум щызекІуэнум хуэщІа Іэмэпсымэхэри яющ. Псалъэм папщю, апхуэдэщ МЧС-м и ратракитІыр. Абыхэм метр 4700-м нэблагъэ зи лъагагъ джабэ нэкіу задэхэмкІи зыщагъэзэфынущ. Къинэмыщіауэ, къегъэлакіуэхэм яіэщ квадроциклхэри, уэсырыкІуэхэри, уэсукхъуэ нэхъ къыщех щіыпіэхэм хуэщіа іэмэпсымэ

КЪАНКЪУЛ Раисэ.

Дунейм щыхъыбархэр

Туризмэм зеужь

2023 гъэм къэралым и ціыхухэм Урысейм щрагъэкіуэкі турист зекіуэхэм я бжыгъэм хъарзынэу хэхъуащ. БлэкІа илъэсым апгъуэгуанэ техьаш цІыху мелуан 75-рэ, ар ковид лъэхъэнэм ипэ, 2019 гъэм щыІа бжыгъэм нэхърэ нэхъыбэщ.

«КОВИДЫМРЭ санкцэхэмрэ кърикіуа щытыкіэ гугъухэм япэу къикіар туризмэрщ. А унэтІыныгъэм псынщІэу зеужь, щізупщізшхуи иізщ, абы и фіыгъэкіи экономикэм и ізнатіэ куэди ефіэкіуэжащ. Туризмэмкіэ лъэпкъ проектыр зэрыдгъэзащІэм ипкъ иткІэ, 2030 гъэм ирихьэлІэу илъэсым къриубыдэу къэрал кіуэці турист зекІуэхэм я бжыгъэр мелуани 140-м нэсын хуейщ», - шыжиІаш ВДНХ-м шекІуэкІ «Урысей» гъэлъэгъvэныгъэм Туризмэмрэ спортымрэ и махуэр къыщызэІуахым УФ-м и Правительствэм и вице-пре-

мьер Чернышенкэ Дмитрий.

илъэсыщІэ зыгъэпсэхугъуэ махуэхэм къэралым и щіыпіэ зэхуэмыдэхэм я нэгу зыщрагъэужьащ. Ар нэгъабэ и апхуэдэ лъэхъэнэм нэхърэ процент 19-кІэ нэхъыбэщ.

Зыщагъэпсэхуну, зыща-плъыхьыну цІыхухэр нэхъ здэкІуэр Москва, Санкт-Петербург къалэхэрщ, Краснодар крайрщ, Кавказ, Алтай, Къуэкіыпіэ Жыжьэ, Мурманск щІыналъэхэрщ.

Урысейм къыщышынэрэ?

НАТО-м и дзэ комитетым и унафэщі Бауэр Роб жиіащ къэкіуэну илъэс тіощіым зэгухьэныгъэм и къарур Урысейм зэрыпэщІэтыным зэрыхуигъэхьэзырыр. Абы НАТО-м хэт къэралхэмрэ абыхэм я ціыхухэмрэ къыхуриджащ зэныкъуэкъу-зэпышІэтыныгъэм, апхуэдэуи дзэм къулыкъу щащіэну ираджэнкіэ зэрыхъунум зыхуагъэхьэзырыну.

«ДИ ЗЭГУХЬЭНЫГЪЭМ и щыІэныгъэр къызэрыгуэкІыу

Апхуэдэу Урысейм и цІыху зэрыщымытыр къыдгурыІуэу, 10-м нэблагъэм сыт хуэдэ Гуэхуми дыхуэхьэзырыпхъэщ, абы къыхэкІыуи урысей зэныкъуэкъум ди къарур хузэщІэдгъэуІуэн хуейщ. Зауэр щыІэн-щымы-Іэным емылъытауэ, цІыху нэхъыбэ а Іуэхум зэрыхуэдгъэсэным иужь дивгъэт»,

жи ащ Бауэр Роб. Дзэ комитетым и Іэтащхьэм къыхигъэщащ зэгухьэныгъэм хэт къэралхэм я промышленностыр Іэщэрэ зауэм хуэщІа гъэтІылъыгъэхэмрэ псынщІэу къыщІэгъэкІыным щытын зэрыхуейри. «НАТО-р зэныкъуэкъу-зэпэщІэтыныгъэм хущІэкъуркъым, ауэ зыгуэр къэхъу хъужыкъуэмэ, дыхуэхьэзырын папщІэ Іуэхур дубзыхуу аращ», - жиlащ абы.

ЩІышылэм и 25, махуэку **◆**Урысейм щагъэлъапІэ Сту-

дентхэм я махуэр (Татьянэхэм я махуэр) ◆Урысей Федерацэм и Дзэ-Тенджыз флотым и кхъухьхэм я унафэщІхэм я махуэщ ◆ 1908 гъэм къалъхуащ Адыга Республикэм узыншагъэр хъумэнымкіэ и Іэнатіэм и къызэгъэпэщакІуэхэм ящыщ, УФ-м щіыхь зиїэ и дохутыр

Бэч Мэлэчхъан. **◆ 1935 гъэм** къалъхуащ сабий усакіуэ Щоджэн Аслъэн-

джэрий (Леонид). **гъэм** къалъхуащ КъБР-м щэнхабзэмкІэ щіыхь зиІэ и лэжьакІуэ Безыр Чэ-**◆1941 гъэм** къалъхуащ мэ-

къумэш щІэныгъэхэмкІэ доктор, КъБКъМУ-м и профессор ГъукІэжь Владимир. 1947 гъэм къалъхуащ УФ-м щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Щад

Азджэрий. Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru сайтым

зэритымкіэ, Налшык уэфіу щыщытынущ. Махуэм хуабэр 1 градус, жэщым щІыІэр гразэритымкіэ, Налшык пшэр дуси 4 щыхъунущ. техьэ-текІыу Махуэм хуабэр градуси 5, жэщым щіыіэр градуси 3 - 2

ЩІышылэм и 26, мэрем

◆Таможенникым и дунейпсо ◆Интернетыр къэмыгъэсэ-

Зыгъэхьэзырар **ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэ**щ. бэпыным и махуэщ

Лъэпкъ Іущыгъэ:

УщыщІалэм умыугъуеяр уи жьыщхьэ бгъуэтыжынкъым.

• Дэ къытхуатх

ЕгъэджакІуэ гъуэзэджэр ягу ихунукъым

«Адыгэ псалъэ» газетым и редакцэм зыкъыхуагъэ-защ Налшык къалэм и школ №4-р къэзыухахэу Бе-Аслъэнбэч, ΚЪVЛ Тэтрокъуэ Арсен, Шинкаревэ Ната-лье, Шумахуэ Рус-лан, Шумахуэ Арсен сымэ. Ахэр Гугу Рашад и къуэ Владимир хуогузавэ и анэ Гугу Людмилэ

пхъэу щыта бзылъхугъэр. Зэрыанэ гъуэзэджэм къыдэкіуэу ар икіи зэчиишхуэ зыбгъэдэлъ ущиякіуэт. Людмилэ РСФСР-м ціыхухэр егъэджэным и Іэнатіэм къыщыхэжаныкіам и ціэр зэрихьэрт, игъащіэ псокіэ и Іэщіагъэ дахэм хуэпэжа цІыхут. Абы и закъуэт 70 гъэхэм икухэм Налшык и курыт школ №4-м адыгэу щылэжьар икіи хэлъа гуапагъэмрэ хуабагъэмрэ и Іыхьлыхэм, благъэхэм, къадэлажьэхэм я мы-

Данил и пхъур дунейм зэрехыжам къыхэкІыу. ЩыІэжкъым щыпкъагъэкІи, цІыхугъэкІи щазакъуэу и нэјуасэ псоми ялъэјэсырт. Апхуэдэ цІыхум и фэеплъыр сыт щыгъуи псэунущ.

«Къуажэ дохутыр» программэмкіз мы илъэсым республикэм медицинэ лэжьакіузу 26-рэ Ізнатіэкіэ къыщызэрагъэпэщынущ. Ахэр ягъэкІуэнущ район сымаджэшхэм я къудамэхэу къуажэхэм дэт амбулаторэхэм. ПРОГРАММЭР Къэбэрдей-Балъкъэрым щагъэзащІэ 2019 гъэ лъан-

ІэщІагъэлІхэр

яІэнущ

дэрэ. Абы ипкъ иткІи, а зэманым къриубыдоу республиком и медицинэ ІуэхущІапІэхэм лэжьыгъэ щагъуэтащ ІэщІагъэлІи 165-м. А Іуэхур икъукІэ шхьэпэш шІыналъэм узыншагъэр хъумэнымкіэ и Іэнатіэр зыхуримыкъу ІэщІагъэлІхэмкІэ къызэгъэпэщынымкіэ. Апхуэдэу нэгъабэ «Къуажэ дохутыр» къэрал программэмкіэ медицинэ лэжьакіуэу 25-м ІэнатІэ ягъуэтащ. Абы и фіы гъэкІэ Дзэлыкъўэ, Шэрэдж, Май, Шэджэм, Бахъсэн, Аруан, Тэрч, Іуащхьэмахуэ, Прохладнэ районхэм хыхьэ къуажэхэм дэт медицинэ ІуэхущІапІэхэми зыхуэныкъуэ ІэщІагъэліхэр яіэ хъуащ. Нэхъыбэу ахэр участковэ терапевтхэмрэ сабий дохутырхэмрэщ, яхэтщ зи нэхэмкіэ, тэмакъымрэ тхьэкіумэмкіэ, жьэжьейхэмкіэ гуныкъуэгъуэ зиіэхэм, лышх, узыфэ зэрыц алэхэр зыпкърытхэм еІэзэхэри. Программэм къызэригъэувымкіэ, къуажэхэм щылэжьэну ягъакіуэ

хэм ягъакіуэ дохутырхэм сом мелуан 1,5-рэ, фельдшерхэм сом мин 750-рэ иратынущ. ЦІыху мин 50-м нэблагъэ зыдэс къуажэхэм щылэжьэну дохутырхэм сом мелуан яІэрыхьэнущ. ІэщІагъэлІ ныбжьыщІэхэмяпсэукІэрирагъэфІэкІуэным хуэунэт а программэм хэт дохутырхэр здэкіуа щіыпіэхэм илъэситхукіэ КъБР-м Узыншагъэр хъумэным-кlэ и министерствэр «Къуажэ до-хутыр» программэр гъэзэщlэным жыджэру иужь итщ. Апхуэдэу 2023

гъэм къэралым и щІыналъэхэм а

Къэбэрдей-Балъкъэрыр а Іуэхум

программэр

лъэгъуащ

дохутырхэм мылъкукІэ зыщІагъэ-

къуэнущ. А Іуэхум хухахаш сом ме-

луан 29-рэ. Жылагъуэ нэхъ пхыдза-

псом нэхърэ нэхъ ехъулізу къагъэ-ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэ.

зэрагъэзащіэмкіэ

Политикэ Экономикэ

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

Дэнэ здэкІуар эвенкыбзэр?

УФ-м и Президент Путин Владимир щІышылэм и 10-м Чукоткэ шІыналъэм хыхьэ Анадырь къалэм щы ащ. Зэрыхабзэу, къулыкъущІэхэм шхьэж зыхэт къудамэм щызэхуэмыхъу лъэпошхьэпохэмкіэ зыкъыщыхуагъазэм, къэралым и лышхьэм зыкъригъэціыхуащ «Чукоткэм и шІэин» музей центрым и унафэщІ Кутегинэ Светланэ.

И АНЭДЭЛЪХУБЗЭМКІЭ сэлам зэрихыну щІыкІэм Президентыр иригъасэ щІыкІзу иришэжьащ Кутегинэм и псалъэр. «Чукчэ бээмкіэ фіэхъус уэсхыну сыхуейщ. «Етти», - жысІэмэ, «укъэкlya?» жысlэу аращи, уэ «ии» къызжепІэжын хуейщ».

Апхуэдэу, гушыІэу ирашэжьа псалъэмакъыр Кутегинэм иришэл эжащ лъэпкъ цІыкІухэм я бзэхэр, чукотскэри яхэту, зэрыкІуэдыжым. КъызэрыщІэкІымкІэ. Урысейм программэ шхьэхүэхэр щолажьэ, лъэпкъ мащіэхэм я бээм зэрызыщІэбгъэкъуэн Іэмал щыкуэду. Ауэ лэжьыгъэр зыгуэрым елъахъэри, абы и щхьэусыгъуэр гурыlуэ-гъуэкъым. Путинымрэ Кутееаменил зытепсэлъыхьар дэри дигу къеуэ защІэщи, ди щіэджыкіакіуэхэри а зэпсэлъэныгъэм ириплъэну ди гуапэт, зэгъусэу хэкlыпlэ къэдгъуэтын хуэдэу.

Кутегинэ Светланэ: - Владимир Владимир и къуэ! Уэ дымащІэщ... эскимосыбзэкІэ сэлам къуахакіэщ, иджы сэри чукчэкіэ гуроіуэ. А Іуэхум гулъытэ нэ- щіыналъэм къыщыдэкі газе-

Кутегинэ Светланэ: - Етти! КъикІ дыдэр «УкъэкІуа?». Уэ «Ии» жыпІэн хуейш.

Путин Владимир: - Ии. Кутегинэ Светланэ: - Куэд дыхъуу щытамэ, «Еттык» жысІэнут. Псоми «Ии» жаІэ апхуэдэм дежи.

Путин Владимир: - ЦІыхухъухэми цІыхубзхэми зэщхьу жэуап яту ара? Кутегинэ Светланэ:

Аращ, ауэ ди чукчэбзэм цІыхухъу псэлъэкіэ, ціыхубз Етынкэу Коля сымэ. Иджыппсэлъэкіэ жаіэри зэщхьэщыкІыныгъэ шхьэхуэхэр иІэш.

Путин Владимир: - Абы сыщІыщІэупщІэр языныкъуэ бзэхэм ціыхухъухэмрэ ціыхубзхэмрэ ятын хуей жэуапхэр щызэтехүэркъыми аращ. ЗыгуэркІэ цІыхухъум цІыхубзым хуэфэщэн жэуап итмэ, ар зэхэзыххэр занщІэу къоvIэбжь: «Хэт бзэм уезыгъэсар?» жаІэри.

Светланэ: Кутегинэ Пэжщ-пэжщ! ЦІыхухъухэм «че - чад» щыжаю ди дежкю, цыхубзхэм «сад» жаlэ, нэхъ щабэу «с» макъыр къапсэлъ. Владимир Владимир и къуэ! Дэ цІыху куэд дыдэ диІэщ Ищхъэрэ щІыналъэхэм щыпсэу лъэпкъ мащіэхэм я хъуамбэкіэ егъэлъагъуэ). бзэхэр, я тхыдэр яджу, ахэр ирагъэджу, ауэ ди дежкіэ щхьэм илъыр иджы тхы- жү?!

апхуэдэ жыджэракІуэ лэжьыгъэхэр щымащІэщ. Къэралым зыгуэру зыщіимыгъэ-къуэфыну піэрэ ди щэнхаб-

зэр хъума хъун Іуэхум? Путин Владимир: - Сыт щхьэкіэ, дэ программэ псо диіэщ, ар гъэзэщіа зэрыхъун

планхэр щІыгъужу. Кутегинэ Светланэ: - Щэнхабзэм зэрызиужьын программэ диіэщ, ауэ лъэпкъ цыкіухэм папщіэ..

Путин Владимир: - ЩІыналъэм къыщалъхуа лъэпкъ мащіэхэращ зи гугъу сщіыр. Сыщымыуэмэ, мы гъэм щегъэжьауэ, абы хуэфэщэн къызэдгъэпэщыреестри нущ. Мылъкуу щымыт щэнхабзэ хъугъуэфІыгъуэхэр абы

Путин Владимир: - Къызлайых ныштеухыш ед араш. Узахуэш, шэч закъуи щытащ, бзищкіэ гуэдзэн Путин Владимир: - «Ести» хэмылъу. Мыбдежым пщІэ нэхъ зиІэ библиотекэхэр Ivэхум ешэлІэн хуейш, шэнхабзэмкІэ министерствэхэри, театрхэр къагъэсэбэпу, щІыналъэм къышалъхуа лъэпкъхэм я щэнхабзэмрэ бзэмрэ хъума зэрыхъуным елІэлІап-

Кутегинэ Светланэ: - Уэри къыбгуројуэ, бзэр кјуэдыжмэ, лъэпкъри кlуэдыжауэ аращ. Илъэс 20 ипэкІэ сэ сцІыхуу щытащ «керек» бзэмкІэ псалъэ нэхъыжьхэу Хаткан Катя,

сту а бзэр кіуэдыжыпащ. Путин Владмир: - Сэ зи гугъу сщіы лэжьыгъэр йокіуэкі. Ауэ гукъеуэ уиіэу ущытепсэлъыхькІэ, ар зэрышытыпхъэу зэтеува къышІэкІынкъым. Кхъыlэ, тІыси, уэ Іуэхур зэрекІуэкІын хуейуэ къызэры-зетхэм адыгэбзэрэ балъкъэплъытэм хуэдэу тхы, сыт рыбзэкіэ напэкіуэці щхьэхуэ тщіэмэ нэхъыфі, а узытепсэ- яіащ. Иджыпсту языныкъуэлъыхьыр гъэзэщІа хъун папщіэ. Тхыи къысіэрыгъэхьэ. Мыбы мылъкушхуэ текіуэдэ- щіэмыуэ лъэбакъуэ ціыкіунукъым, кіэпіейкіэ бжыгъэщ хэмкіэщ бзэри ар зыпыщіа абы ихьынур, армырми до-гъэзащІэ дэ ар. Лэжьыгъэр Ауэ къэралым и ліыщхьэм зэрыщытыпхъэм хуэдэу зэ-

лъымпІэм итхэн хуейщ. Кутегинэ Светланэ:

къи І уэн х уейш.

Пэжщ, дэтхэнэ Іуэхуми я цІэр

Путин Владимир: - Сыно-

лъэју, кхъыіэ, тхылъымпіэм итхи, сэ къызэт. Сэ псоми унафэпыухык аяхуэсщ ынш, финанс ТуэхухэмкТэ министерствэм деж щегъэжьауэ, сыту жыпІэмэ, псори ахъшэращ зэкІуэлІэжыр. Ауэ ар ахъшэшхуэкъым, псори тхузэфІэкІынущ, армырами до-утІыпщ дэ а лъэныкъуэм текіуэдэну мылъкур. Лэжьэ-кіэм зыгуэрхэр щызэхъуэ-кіын хуейуэ аркъудейщ. Жысіам къытызогъазэ аргуэру. Иджыпсту мылъкуу шымыт шэнхабзэ хъугъуэфІыгъуэхэр зратхэн реестр ягъэхьэзырынущ, програм-мэ диіэщ, сыт пщіондэми сщІэркъым зэрылажьэр, ауэ абы и палъэми пытщэнущ. Ауэ псори лажьэу щытын хуейщ, тхылъымпІэм къи-

хъэрэ лъэпкъхэри абыхэм я бзэхэри хъума хъунущ. Кутегинэ Светланэ: - ФІы шІэшхуэ пхузошІ.

мынэу. Абы и фІыгъэкІэ Ищ-

Путин Владимир: - Сэри фіыщіэ пхузощі ар къызэрыпфІэІуэхум папшІэ Упсэу. Сыт щхьэкіэ жыпіэмэ, Урысейм нэхъ хъугъуэфІыгъуэшхуэу иІэр и щэнхабзэ бейрщ. Щэнхабзэ бейм сыт и мыхьэнэр, бзэр имыгъусэ-мэ? Ар итlанэ щэнхабзэм и **Кутегинэ Светланэ**: - Аращ къутахуэ гуэруращ, зыгуэр псом нэхърэ нэхъапэр. Дэ хуэчэму. Сэ жыпіа псомкіи

> сыарэзыш. Кутегинэ Светланэ: - Ди тыр байшкіз ягъэхьэзыру иІэт: эвенк, эскимос, чукотскэ бзэхэмкіэ. Иджыпсту чукчэбээ закъуэращ къызэрыдэкІыр, ди жагъуэ зэрыхъущи.

Путин Владимир: - ДэнэтІэ эвенкыбзэр здэкІуар, унафэщіхэм еупщіын хуейщ! Абы кіэпіейкіэ бжыгъэщ текІуадэр.

Светланэ: Кутегинэ Эвенк, эскимос, юкагир, коряк бзэхэр - а псори мыбдеж шыпсэу лъэпкъхэм я бзэш. Путин Владимир: - Къыс-

хуэтх, хъункъэ, лэжьыгъэм vзэреппъыр? Кутегинэ Светланэ:

Хъунщ, Іэмал имыІэу! Кутегинэ Светланэ зытепсэлъыхьа Іуэхухэм я шапхъэу дэ къытхуэхьынухэм язщ мыр: Къэбэрдей-Балъхэм ахэр ягъэкІуэдыжащ. Апхуэдэурэ занщІзу нэм къы-Ауэ къэралым и лыщхьэм апхуэдэ унафэ зэримыщІыр

теухуэн хуейуэ аркъудейщ. мыбдежым наІуэ къыщы-Кутегинэ Светланэ: - ЩІа- хъуащ. НтІэ, дэ димыкіуэтыпхъэр ди щхьэм илъщ (Іэп- щауэ пІэрэ, ди бзэм теухуауэ хъуамбэкІэ егъэлъагъуэ). пасэІуэу ди гур дгъэкІуэду, **Путин Владимир**: - Мис а абы фІыкІэ дыщымыгугъы-

ТекІуаращ псори зейр

Зи тхьэкіумэм игъащіэм уэрэд иіуауэ, «АББА» уэрэджыіакіуэ гупым я ціэ зэхэзымыха щыіэ къыщіэкіынкъым. Швецие къэралым къыщыунэхуа ансамблым хъыджэбзитірэ щіалитірэ хэтт: Ульвеус Бьорнрэ Фельтског Агнетэрэ зэщхьэгъусэт, Андерссон Бенирэ Лингстад Фридэрэ зы унагъуэт.

АНСАМБЛЬ ціэрыіуэм и гугъу тщіын хуей щіэхъуар «классикэ» хъужа гупым и уэрэдхэр нобэр къыздэсым ціэрыіуэу къызэрынарщ. Куэд щіакъым Фельтског Агнетэ игъэзащізу щыта «Текіуам псори Іэрохьэ» уэрэдым и адыгэбзэ лізужьыгъуз къызэрыунэхурэ. Ар егъззащіз Апэнэс Астемыр. Ар адыгэбзэм къизыгъэзэгъар и адэрщ. «Си унагъуэм уэрэдусу щызиІэ Апэнэс Валерэрэ сэрэ едгъэтха «АББА»-м и уэрэдыр къызэрыфщыхъуар къысхуэфтх», жиlэри, зэрихьэлу, гушыlэм хэту цlыхухэм захуигъэзауэ щытащ щалэ зэчииф Іэм. Мы уэрэдыр жьы зымыщ Іыр ар псалъэ хэтхэм и фіыгъэкіэ едаіуэ псоми ягу зэрынэсырщ. КъыжыІапхъэщ, псалъэхэр зэзыдзэкІхэм абы зэхъуэкІыныгъэ зэрыхалъхьэр, зэрыщыта дыдэм хуэдэу къызэрамы-гъанэр, итlани, хъуар - хъуащи, илъэс щэщіым щіигъуауэ гъуазджэм и хъугъуэфіыгъуэ къекіуэкі мы уэрэдыр адыгэбзэкІи зэрыІуамкІэ Апэнэс зэадэзэкъуэм фІыщІэ яхуэфащэщ. Апэнэс Валерэ уэрэдым и мыхьэнэр хуигъэкlуащ щіалэм фіыуэ илъагъу пщащэр зэрызыіэщіигъэкіам зэрыхущегъуэжым, апхуэдэ щыуагъэ зыіэщіэщіар зригъэгупсысыжу. И гупсысэхэри къызэрыгуэк уэршэрыбзэм зэрыхэту, псалъэ тыншкіэ къијуэтащ:

СыщІытетыр сыт сэ мы дунеишхуэм? УпщІэм и жэуап сэркіэ гъуэтыгъуейщ. ЩыІэкъым зыгуэр, сэ сызыгъэгушхуэу, ЗыІэщІэзгъэкІащ гъащІэм сызыхуейр. Ди гъуэгухэр зэхэк ау,

Зырызурэ допсэу. Дэ сыт зэхэтщІыхьар?

Дыхуейтэкъым а псом! Тхыдэ зиІэ уэрэдхэм я гъащІэр кІыхьщ. «АББА» уэрэджыlакlуэ гупым я деж дгъэзэжынщи, мы уэрэдыр апхуэдизу гукъинэж щ эхъуам и щхьэусыгъуэхэм язт ар зыгъэзэщ а Фельтског Агнетэрэ псалъэхэр зей Ульвеус Бьорнрэ зэрытеухуар. А зэманым к эыгъуэта я зэхущытык эми фэеплъ хуэдэу дунейпсо щэнхабзэм хэуват уэрэдыр. Ар апхуэдизкі эдахэти, куэд дэмыкіыу франджы уэрэджы і акіуэ ціэрыіуэ Матье Мирей папщіэ франджыбзэкіэ зэрадзэкІащ. Абы иужькІэ зэрамыгъэзэщІа бзэ къэнэжакъым жыхуаlэм хуэдэу, дуней псом хэlущlыlу щыхъуащ. А псор къыщыхъуа 1980 гъэ лъандэрэ уэрэдми абы и псалъэхэми я пшІэм кІэрыхуакъым. ГъэщІэгъуэнращи, уэрэдыр зи бзэм къизыгъэзэгъа псоми ар макъамэм и хьэтыркіэ нэщхъей

ЦІыхур уэрэдым щІыдихьэхыр псом япэ псалъэхэрщ. Мы уэрэдри цІыхубз гъыбзэм хуэдэущ зэрытхар: лъагъуныгъэ лъэлъэжам и хъыбарыр хъыджэбзым и гукъанэм хэту къејуэтэж. «Текјуам псори Іэрохьэ» - аращ уэрэдым и ціэ дыдэр. Хъыджэбзым ибзыщІыркъым игу зэрыхэщІыр, ауэ ар и натіэм къритхауэ егъэуври, и гур къыщыщіам пегъэлъэщ.

ящіу щытми, я гурыщіэ къэгъэлъэгъуэкіэхэр зэтехуэр-

Дэ мы уэрэдыр дигу къэзыгъэк ыжар Апэнэс Астемыр ар иджы адыгэ щэнхабзэми щыщ зэрищ аращи, хэлъэтышхуэ зиІэ мы щІалэм иджыри ехъулІэныгъэ куэд зэриІэнум шэч къытетхьэркъым.

Ди щіэджыкіакіуэхэр щыгъуазэ тщіын папщіэ, «Текіуам псори Іэрохьэ» уэрэдым и псалъэхэм ящыщ зыбжанэ адыгэбзэм къидгъэзэгъащ, уэрэдым зэрыхэт мыхьэнэм къытенэу:

СщІынкъым сэ и гугъу Дызыпхыкіа къомым, Гур хигъэщІми, ар Тхыдэм къыхэнащ. Сэ сриджэгуащ Си а куэзыр псоми Уэри пщ ар аращ, Тузхэр тіэщі эухащ. ТекІуаращ псори зейр, Хэнар икіуэтын хуейщ. Хуит ещі зи кіэн къикіар.

Арат къыхуиухар. ТепсэлъыхьыпІэ дыщихуакІэ, иджыпсту гу лъыптэу адыгэ уэрэдхэр куэд хъуащ. Уеблэмэ бзэм и къарур нэхъ къыщылъагъуэ къудамэщ ар иджыпсту. Анэдэлъхубзэм нэхъ гущІы і э хуэхъуа сабийхэми адыгэбзэк і э уэрэд жаі эным зыщадзейркъым. А псом къыхэкІыу, уэрэд зэхэлъхьакІуэхэр макъамэ зыщіалъхьа псалъэхэм тіэкіу нэхъ еліэліамэ, мынэхъыф у піэрэт жыуагъэ іэ. Уэрэдым я нэхъыбэр зытеухуар лъагъуныгъэрауэ щытми, а гухэлъри лъэныкъуэ куэдкіэ къэбгъэлъагъуэ мэхъу. Ауэ сытми укъызыдэфэ хъуну макъамэм псалъэхэр хуэбгъакіуэкіэ, ахэр лъэпкъыр лъэпкъ зыщіыж, бзэр зыхъумэ, унагъуэм и пщіэр, пэжым, хахуагъэм, лыгъэм я пщіэр зыіэт гъуазджэ хъуркъым. Уэрэдхэм я нэхъ дахэхэрщ бзэри бзэ, цІыхури цІыху

«Пхуэмышэчын Алыхьым къыптрилъхьэркъым», - жаіэ хабзэщ. Ипэжыпіэкіи нэщхъеягъуэри, гугъуехьри гупсэхугъуэри, тыншыгъуэри, псори зэкіэлъыкіуэу гъэхэм пхыкіыу, иужьым бынкіэ, лэжьыгъэкіэ, пщіэ игъуэтамкіэ зыіуэтэжа бзылъхугъэщ Багъэтыр (Теуныкі) Лидэ.

ЦІЫХУБЗЫР си щхьэкіэ сціыхуртэкъым, итІани, абы и хъыбарыр и шыпхъу нэхъыщІэ Альбинэ къыщысхуиІуатэм, сыт хуэдиз ліыгъэ хэлъ а бзылъхугъэм, жысіащ сигукіэ. Ахэр Курп Ищхъэрэ бынунагъуэшхуэм къыщыхъуат, зэдэлъху-зэшыпхъуу 7 хъууэ. Ар насыпышхуэт, арщхьэкІэ зэгъусэу къэхъуну Іэмал ямыІэу гъащІэм зэбсабий дыдэу, епліанэ классым щіэсу, ар зыхищІэми, зыми закъримыгъащІэу зызэманкіэ абы къикіухьащ. Иужьым нэхъ къышыхигъэзыхьым, псори нахуэ хъури, операцэхэм мызэ-мытІэу пхыкІын хуей хъуащ. Налшык къалэм дэт «Огонёк» сабий зыгъэпсэхупІэм абы и узыншагъэм къыщыкІэлъыплъу арати, апхуэдэ гуныкъуэгъуэхэр зэриІэм хуэдэу, еджэныр зэпигъэуакъым, и щІэныгъэм егугъуащ. къуэрылъху-пхъурылъхухэм Ебланэ классым щынэсым, ар ягъэкІуащ ящхьэщытыну. «Волчьи ворота» щыІэ школ-интернат шхьэхvэм. ГъэщІэгъуэнращи, ехъулІэныгъэхэр иІэу абы еянэ классыр къыщиухащ ЩІыхь тхылъыр (тІэунейрэ), Тэрч районым икІи Налшык дэт педагогикэ училищэм щІэтІысхьащ, и узыншагъэр абдеж ирихьэлІэу нэхъыфІи хъужауэ. Бзылъхугъэр страцэм, егъэджакІуэхэм я профсоюзым зыщІэхъуэпса Іуэхут ар - сыт щыгъуи и щІыналъэ комитетым ягъэпажащ, абы фІэфІт сабийм яхэтыныр, ядэлэжьэныр. къратащ «Лэжьыгъэм и ветеран» меда-Абы щыгъуэм еджапІэ къэзыуххэр къуа- лыр. жэхэм ягъакіуэу щытат. Лидэ 1972 гъэм училищэр къиухри, Акъбащ-Ипщэ къуа-

ЦІыхуфэр Іувщ

жэм дэт сабий гъэсапІэм ягъэкІуащ. Абы илъэс 40-м нэблагъэкІэ Іутащ цІыхубзыр, и ІэщІагъэм псэемыблэжу ирилэжьащ.

Абдеж абы унагъуи щиухуэжати, колхозым и комсомол организацэм и пашэу щыта Багъэтыр Борисрэ абырэ гъуэгуанэ дахэ къызэдакІуащ, хъыджэбзитІрэ (Лаурэрэ Ларисэрэ) зэтІолъхуэныкъуэу щІалитірэ (Муратрэ Маратрэ) зэдапіащ.

- Дэ зы адэ-анэм дыкъилъхуауэ дызэшыпхъуми, ди жагъуэ зэрыхъунщи, дыкъызэдэгъуэгурыкіуэну Іэмал диіакъым. Лидэ (дэ Рает дызэреджэр) и узыншагъэм теухуауэ балигъ хъуху интернатым щыІэн хуей хъуат. ТхыцІэкІэ телъу, еянэ классым нэсыху хэлъащ... къызэфІэувэжащ, - жеІэ Альбинэ. - А зэманыр гугъути, уеблэмэ дыкІэлъыкІуэфынуи щытакъым. Илъэдунейм дыкъытохьэри, гуфіэгъуэри сибл ди зэхуакут, сэ сыціыкіут. Зэманыр зэдэдгъэкіуауэ, гукъэкіыж Іэфіхэр ди сабиигъуэм щызэдимы ами, къыджа вжауэ гъащізм щызыхыдощіз. Абыхэм уафіз- сощіз анэ быдзышэ сримыкъу щыхъум, ар кіынкіи ізмал щыі экъым. Іей мыхъу фіы фермэм кіузурэ шэ къысхуихьу зэрыщыхъужыркъым, жыхуа Іэращи, гъащ Іэм и тар. А зым фіэк Іа къысхуимыщі ами, Лидэ гъурри ціынэри зыхищізу, гъзунэхуны- сэ игъащізкій сыхузарэзынут. Апхуэдиз илъэс дэкlауэ, иджыпсту жыпlэжыну ар имыгъуэми, сэ иджы къызгуры/уэу аращ апхуэдиз къытхуэзыщам зыри зэрыхуэдмыщІэжыфар. Абы гуныкъуэгъуэ иІам хуэдэ зэрыдмыгъэунэхуауэ, абы щыгъуэм ар фіыуэ зэреджамрэ и ехъуліэныгъэхэмрэ хуэдэ дэ тхузэф Іэк Іакъым. АпхуэдизкІэ ар бэшэчти, сыт щыгъуи жылагъуэ Іуэхуми, пионер зэгухьэныгъэми, гупжьейхэми (зыкъигъэлъагъуэу, уэрэдхэр жиlэу) Лидэ жыджэру хэташ, цІыхухэм ядэІэпыкъунымкІэ хузэфІэкІ къигъэнакъым. Зыгридзат. Лидэ быным я нэхъыжьт. Иджыри шыдгъэгъупщэ хъунукъым ар щеджа зэманым дианэдэлъхухэу Пэщол Хьэмыщэрэ школым щыджалэри, и тхыр икъутат. Узыр Борисрэ абы гугъу зэрыздрагъэхьауэ щытари. Пенсэм зэрыкіуэрэ куэд щіами, Лидэ зыдэлэжьахэм, игъэсахэм нобэр къыздэсым гулъытэ къыхуащІ. Си гугъэмкІэ, аращ нэхъыщхьэу, нэхъ лъапІэу цІыхум гуащІэм къыпэкіуэжынкіэ хъунур. Дызэрыт мазэм си шыпхъум и ныбжьыр илъэс 70 ирикъуащи, сыхуейт сехъуэхъуну и узыншагъэм къыхупищэну, и бынхэм, и

> Багъэтыр Лидэ КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щіэныгъэмкіэ и министерствэм и цыхубэ егъэджэныгъэмкіэ и управленэм. Акъбащ Ипщэ къуажэм и щІыпіэ админи-

> > БАГЪЭТЫР Луизэ

УпщІэ щІэщхъукъым

мэ, абыхэм ящхьэщех. Ты-

- Нэхъ укъызэрикІынур

апхуэдэу нэхъ къикіыну?

ИП пщіымэ, нэхъ укъокі.

Абы мин 46-м нэс епту

- Мы фи Іуэхущіапіэм

- Сайт щы і эщ «Налог.ру»

жери. ЦІыху къэс ИНН иІэ-

нущ. Абы нэхърэ нэхъ тын-

«Госуслуги» жыхуиІэр. Ауэ

кІуэр

дежщ.

нэс къэмыкіуэу, абы къы-

ЗэрытщІэщи, пенсэм щытІысыж ныбжьым ит дэт- щэжри зэман дэкІащ. Абы хэнэ зыми налог итыпхъэм пэкlуэу льготэ щхьэхуэхэр цхьэкlи къэмынэу, «налокърет Урысей Федерацэм. Абы папщіэ къэрал хабзэ пыухыкіахэр шыіэщ. Ауэ пенсэм щагъакіуэ ныбжьыр зэрагъэlэпхъуэрэ, къэралым къыхигъэщхьэхукlын щіидзащ ціыхухэр зэрыхъу илъэс бжыгъэм теухуауэ зэрызэщхьэщыбгъэкі хъун лізужьыгъуэщіэ - пенсэ ныбжьым нэблэгъахэр жери. Абы къыхелъытэ илъэс щэныкъуэрэ тхурэ хъуа цІыхубзхэмрэ илъэс 60 ирикъуа ціыхухъухэмрэ. Ауэ пенсэм кіуа е абы нэблагъэ цІыхухэр къалъыс льготэм теухуауэ ди къэралым зэхуигъадэркъым. Ар ущыпсэу щіыналъэм и зэфіэкі-

АтІэ, сыт хуэдэ льготэхэр яІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым ис ціыхухэу пенсэм кіуахэмрэ абы нэблэгъахэмрэ? А упщіэм и жэуап пыухыкіар щыбгъуэтынущ ди рес-публикэм щыіэ федеральнэ налог іуэхущіапіэм и сыт хуэдэ зы къудамэми. Дэ ди упщІэхэм жэуап кърет налогхэмкіэ федеральнэ Іуэхущіапіэу КъБР-м щыіэм и ин-спектор нэхъыщхьэ Щоджэн Маритэ.

- Пенсэ ныбжьым нэсауэ ди республикэм щыпсэу зэрытехуэм хуэдэукъым. Ар ціыхухэр налогым теухуа мылъку хэхыпіэщи, аращ льготэ и лъэныкъуэк і э сыт налог нэхъыбэ щ і ытралъзыщыгугъ хъунур?

- Урысей Федерацэм и ха- пенсионеру ИП (щхьэзабзэхэмкіэ, абы хохьэ пенси- къуэ хьэрычэтыщіэ) езыонерхэми къарит льготэр. гъэщі куэд щыіэщ. Ар яіэ-Псалъэм папщІэ, къэралым льготэр зытригъахуэр куэн щиlэкlэ, ИП-и иlэн «кадастровая стоимость» хуейщ. жыхуаІэ мардэ гуэрщи, щІы сотки 6-м пэкіуэ кадастр уасэр щхьэщех. И унэм е фэтэрым, гаражым, дачэм теухуауэ налог ирагъэткъым. Апхуэдизым щхьэкіэ хьэмэ ИП иримыгъэщіу,

зыри ямыту ара?

- Зыри яткъым. Ауэ къуажэдэсхэм ящіхэр ціыкіу-къым, соткэ 20, 40, 60 зиіэ щы і эщ. Абыхэм соткэў 6 минищэм щійгъў техуэў е къудей къахухихыу аращ. А бжыгъэм щТигъуу хъуам щхьэкІэ ятын хуейщ нало-

- Ар щІы, унэ Іуэху теу- аращ. Дауэ мыхъуами, нахуауэ щыlэ льготэхэрщ. лог умыту зэрымыхъунур Машинэ зи цlэкlэ щыт пен- щыпщlэкlэ, а lyэхур хабсионерхэр-щэ? ЩыІэщ зэм утету зэфіэпхмэ нэшіыналъэ шхьэхуэхэр, хъыфіщ. абыкІи налог щамыту.

- Ди жагъуэ зэрыхъунщи, Къэбэрдей-Балъкъэр Рес- щіэмыупщізу, я унэ исыпубликэм машинэм хуэзэ жү зэплъ хъун сайт щы із? пенсионерхэм налогыр ящхьэщихыркъым. Зи узыншагъэм сэкъат иІэу щи, ар иритхэу еплъмэ, 1-нэ, 2-нэ, 3-нэ гупхэм хи- телъ щІыхуэр къыщІэщыубыдэхэм ящхьэщех. Адрейхэм я ціэкіэ машинэу шыжуи къэралым ищіащ щыту хъуам налог пэкіуэр ятын хуейщ.

Шыіэщ Іуэхущіапіэ зиІэ пенсионерхэр. Псалъэм папщІэ, тыкуэн е щыгъын щапіэ. Абыхэми налог ятохуэ, дауи?!

хуейри сыт?

Илъэскіэ фызоіэбэкіыж, кіэщіу жыпіэмэ?

Абы зэреджэр «налог и Пар зыхуэдизыр псори къыдолъытэри, апхуэдэущ налогыр зэрытетлъхьэр.

Суд Іуэху фщІын щхьэхьэм и щхьэусыгъуэр. Ауэ

- Сом щитхум щІигъуа иужькІэ, судым едгъэхьын щІэддзэуращ. Нэхъ мащІэмэ, дгъакІуэркъым. Судым нэмыс шіыкіэ, и Іуэхур зэрыдгъэхьэзырымкІэ хъы-

дапхуэдэу піэрэ, дауэ уеплърэ? ИП иригъэщімэ, зэры-ИП-м щхьэкІэ налог нэхъ мащІэ хилъхьэнур, мыдрей налогыр итмэ, Тыкуэным и инагъым рахьэ. Къэралым къриелъытащ. ЩыІэщ тыкуэн гуэркіэ иіыгъыну хуиту. тіукіи щыкіи нэхъыбэж. ехуэкъэ абы налог? Льго-Апхуэдэу къапщтэмэ, дачи, тэ гуэр и эну?

- Хьэуэ. Плъагъурэ иджы ар зэрыщытыр... ЩІыр къэралым къызэрыритар бэджэндущ. Абы и цІэкІэ щыткъым ар. Дэ цІыхум льготэ

Пенсэ ныбжьым нэса е нэблагъэ цІыхур льготэ щіэлъэіуу фи деж къакіуэмэ, лъэіу тхылъыр итха нэужь, махуэ дапщэкіэ фыхэплъэну абы и Іуэхум? Махуэ тощірэ пщіырэ

> Епсэлъар ХЪУЭЖЭ Жанш.

Я Хэкур тыншу ягъуэтыжын папщІэ

къихьащ. Ціыхубэм я ліыкіуэхэм я мурадщ Урысейм щыщ лъэпкъхэм къахэкІауэ хамэщІхэм щыпсэу хэхэсхэм дяпэкІэ ди къэралым щыпсэуну хуитыныгъэ къезыт дэфтэрыр («вид на жительство») нэхъ тыншу къыдахыфу ящІыну.

ЗИ ГУГЪУ тщІы жэрдэмыр «Урысей Федерацэм и ціыхуу хамэ къэралхэм щыпсэухэр хабзэкіэ зэрыт щытыкіэм теухуауэ» зыфіаща къэрал хабзэм и 8-нэ статьям и проектым гуэдзэн хуэхъуу араш.

Иджыпсту екіуэкі хабзэмкіэ, хамэ къэралым къиІэпхъукІыжу Урысейм щытІысыжыну хуей нэрыбгэм япэщіыкіэ піалъэ пыўхыкіа гуэркіэ къэралым щыпсэуну хуитыныгъэ къезыт дэфтэр къы ехри, а зэманыр дэк а нэужьщ «вид на жительство» жы-

«Захуагъэ здэщыІэ Урысей - тхыдэ лъабжьэкІэ Урысейм щыщ пэжым и телъхьэ» партым и депутат- лъэпкъым къыхэкlахэр е зи адэ-анэр хэу Къанокъуэ Тимуррэ Кузнецов апхуэдэм щыщыр ипэрей дэфтэрым Дмитрийрэ иджыблагъэ Къэрал емылаллэу, занщлэу «вид на житель-Думэм и пащхьэм жэрдэмыщіэкіэ ство» къыїихыну хуитыныгъэ иратынущ. Дауи, упщі псори зэкіуэлі жыр а «Урысейм шыш лъэпкъ» («коренные народы») жыхуаІэращи, абы хиубыдэнухэр УФ-м и Правительствэм иубзыхунуш.

«Урысейм и щІыбкІэ урысыбзэкІэ псалъэу цІыху мелуан 20-м нэс щопсэу, - дыкъыщоджэ Къанокъуэмрэ Кузнецовымрэ я гуэдзэным. - Абыхэм я гъусэщ тхыдэкІэ УФ-м щыпсэу лъэпкъхэм ящыщхэри. Урысейм и цыху хъун гукъыдэж къызыкъуахмэ, Іэмал имыІэу илъэсихкІэ екіуэкіыну дэфтэр зэрызелъафэм ахэр хэтын хуей мэхъу, иджыпстурей хабзэмкіэ. «Вид на жительство» дэфтэрыр нэхъ тыншу къыдахыф хъумэ, я Хэкур нэхъ

псынщі у ягъуэтыжыфынущ абыхэм. 2023 гъэм дыгъэгъазэм и 4-м УФ-м и Президент Путин Владимир Граждан жылагъуэм зиужьынымрэ цІыхум хуаІэм щІэлъэІуну щыхуитыр. Къано- и хуитыныгъэм зыщІэгъэкъуэнымкІэ къуэ Тимуррэ Кузнецов Дмитрийрэ советым и зэlущlэм къыщыхилъхьауэ Урысейм къэlэпхъуэж хэхэсхэр нэхъ ягъэхьэзыра гуэдзэным ипкъ иткіэ, щытащ ди къэралым имыныбжьэгъу

хэкухэм щыпсэу урысей хэхэсхэр УФ-м къэІэпхъуэжыным тегъэгушхуэн, а лъэныкъуэмкІэ екІуэкІ хабзэ зэрыхъахэр зэрыхыжын зэрыхуейри. Къанокъуэмрэ Кузнецовымрэ къыхагъэщ мы иджыпсту зи ужь ихьа зэхъуэкІыныгъэхэр хабзэм халъхьэфмэ, тыншу къэралым щыпсэу цІыхубэм

зэрахэзэгъэнур, гражданствэ къезыт дэфтэрхэри нэхъ псынщізу зэраіэрыхьэнур. «А псом ипкъ иткІэ, Урысейм щы-

зекіуэ щэнхабзэм хэпщіа хъун, къызыхэкІа и лъэныкъуэкІэ зи лъабжьэр УФ-м епха лъэпкъхэм ящыщхэу къэралым къэІэпхъуэжыну хуейхэм папщІэ, хабзэм а зэхъуэкІыныгъэхэр халъхьэныр тфІэигъуэщ», - ятх депутатхэм.

Абыхэм къыхалъхьа жэрдэмым адыгэхэр къызэрымыкІуэу зэрыщыгуфіыкіам утемыпсэлъыхьми хъунущ. Іуэхур къезыхьэжьаитІым я зыр ди щіыналъэм и ліыкіуэу зэрыщытым нэмыщі, зэіущіэ лъагэм уи лъэпкъэгъухэм яхуэщхьэпэну гупыжкІэ укъыщыпсэлъэфыныр цІыхубэм уи пщэ къыдалъхьа къалэныр зэрыпхуэгъэзащІэм и щыхьэтщ. Апхуэдэхэр нэхъыбэху, лъэпкъым и Іуэхури дэкІынущ, пшэдейрей махуэм хуич лъэбакъуэхэр кІуэ пэтми нэхъ быдэ хъууэ.

> Пліанэпэр зыгъэхьэзырар ЧЭРИМ Марианнэщ.

гыр къыхэфлъхьэ» жери цІыхум къыхуокІуэ. Сыт ар къызыхэкІыр? ЩІэн

Мы гъэм сэ си цІэкІэ зыри щытыжкъым, псалъэм папшіэ. Нэгъабэ сшэжаш. СиІэжкъым сэ а унэлъапсэри, тыкуэнри, ма-шинэри. КъыщІыстралъхьар сыт? Жэуап: илъэс къэкІуэнум дэ налогыр зэрытетлъхьэр илъэс блэкlам уиІа мылъкум теухуауэщ.

пІалъэщ». Гъэ кІуам хэхъуэу иІар, зэриІа мазэ бжыгъэр, - Пэжщ, ауэ унэ-лъапсэм

кіэ, ціыхум къытехуа налогыр зы ахъшащхьэ гуэрым нэсын хуей?

бар идогъащіэ ціыхум. · Иджыри къохъу мыпхуэдэу. Пенсэ ныбжьым нэса ціыхум и ціэкіэ гектар бжыгъэкіэ щіы къащтауэ, гъавэ трасауэ щызэтащ ар илъэс бжыгъэ

щІеттыр езым и ціэкіэ щыт щіы кіапэращ. Аращ налог зытетлъхьэр. А щіым дэ налог тетлъхьэну дыхуиткъым, сыту жыпІэмэ бэджэнд уасэр къэралым ирет.

«Госуслуги»-м налогыр щыдиІэш. щІыхуэ щыхъуам - Упсэу, Маритэ, гугъэзагъэу жэуап къызэрыдэп-- Налог щ ату щыта тытам папщІэ. куэныр, псалъэм папщіэ, яіэжкъым. Ящэжащ. Зэра-

Усакіцэшхуэмрэ Ленинградрэ я фэеплъц

Сурэтыщі гъуазджэхэмкіэ музейм зэуэ къыщызэlуахащ «Напеву Пушкинскому вторя», «Блокадной вечности страницы» гъэлъэгъуэныгъэхэр.

ВЫСТАВКЭХЭР траухуащ Пушкин Александр къызэралъхурэ - илъэс 225-рэ. Урысейм и зауэлІ щІыхьым и махуэр - Ленинград къэзыувыхьауэ щыта фашист зэрыпхъуакІуэхэм къалэр совет зауэліхэм къызэрыіэщіагъэкІрэ илъэс 80-рэ зэрырикъум. Пушкиным и сурэтхэм я мызакъуэу, ар щыпсэуа лъэхъэнэм сурэтыщі ціэрыіуэхэу Айвазовскэм, Шишкиным, Куинджи, Натье, нэгъуэщІхэм я Іэдакъэ къыщІэкІахэри къызэшІеубыдэ гъэлъэгъуэныгъэм А псори музейм и фондым щыщщ.

Къумал Заурбэч. - ЩІэблэр гъащІэм щІэбэнащ. сурэтыщІ Іэзэхэм я лэжьыгъэхэм, тхыдэм щыгъэгъуэ- лізужьыгъуэхэр ирагъэкіуэзэным мыхьэнэшхүэ иІэщ. Аращ мыпхуэдэ гъэлъэгъуэзыщІыр

гухьэныгъэм и правленэм там ущызыгъэгъуазэ дэфтэрхэт, КъБР-м ЩэнхабзэмкІэ и хэм, сурэтхэм министерствэм къегъэщІы къинэмыщІауэ, щыІэщ а псор ліауэ лажьэ Ціыхубэ творчес- зи фэм дэкіа ленинграддэствэмкіэ щэнхабзэ центрым и хэм я гукъэкіыжхэр. Абыхэм vнафэщІ. КъБР-м и цІыхубэ ящыщ сурэтыщі Жылэ Анатолэ и грамми 125-рэ хъу щіакхъчэ гъуазджэм и фІыпіэу къа- карточкэхэр. А зэманым щывыставкэм зэрыхагъэхьар

- Ди щІэинхэмрэ лъэпкъ яІыгъа Ленинград къалэр хъугъуэфІыгъуэхэмрэ дыхуэ- щхьэхуит къыщащІыжа масакъыу дохъумэ икіи абыхэм хуэр. Мэжэщіэліагъэмрэ щіыдрогушхуэ! Апхуэдэщ мы Іэмрэ иукІ ленинграддэсхэр гъуазджэ лэжьыгъэхэр, - жи- зэралъэкІкІэ езыхэм, я бла-Іаш КъБР-м и Парламентым гъэхэм, Іыхьлыхэм, къалэм комитетым и унафэщі къыщхьэщыж зауэліхэм я

2024 гъэм зэхыхьэ зэмыкІынуш Ленинград блокадэр шхьэхүит зэращІыжрэ щІынэхъри лъапіэ шылэм и 27-м илъэс 80 зэрырикъум теухуауэ. Бийм къиу-УФ-м и СурэтыщІхэм я зэ- выхьа къалэм и Іуэхур зытекуэдым яхъумащ и уасэр зыхуэдизыр къэлъытэгъуейт, цІыху гъащІэм и уасэм Хабзэ зэрыхъуауэ, Урысейм пэкІуэрти. А гугъуехьыр зышэи щІыналъэ псоми щагъэлъа- чахэм къаІуэтэж щІакхъуэ

Хуит щыхъужам цІыху мин 690-м щІигъум я гъащІэр ихьауэ, абыхэм ящыщу мин 400-р сабийуэ къыщІэкІащ. НыбжьышІэхэм я нэгу щІэкІар къэзыІуатэщ илъэс 12 зи ныбжь, къаухъуреихьа къалэм къыдэна Савичевэ Таня и унагъуэм теухуауэ итхар. Абы и дневникыр Ленинград и тхыдэ музейм шахъумэ. тхылъхэм Ладогэ гуэлым кіуэцірыкіыу щыта, ліыхъужьыгъэкіэ гъэнщІа «ГъащІэм и гъуэгум» и

фІыгъэкІэ балигъыуи сабийуи куэд кърагъэлащ. Бийм къиувыхьа къалэм дэсхэм шыш псалъэм къыхигъэщащ урыс Тыхьэр къызэрырату щыта къызэрыдашар абы щылажьэ, щызауэ, щыпсэу цІыхулъытэ лэжьыгъэ гъэщіэгъуэн- гъуэ щіакхъуэ фіьціэ іыхьэм хэм, ерыскъым къыщыщіэдзауэ зэрызэуну Іэшэм шы щіэкіыжу зэраіэрагъэхьар а гъуэгурат. Абы щыгъуэми нэмыцэ артиллериемрэ авиацэмрэ къеуэу, мылым кІуэцІрыхухэу, дакъикъэ къэс псэзэпылъхьэпІэ ихуэу. Бийм къиухъуреихьа къалэр щхьэхуит къэзыщІыжа ліыхъужьхэм я зэфІэкІыр къэралым и тхыдэ напэкіуэці лъапіэхэм ящыщ хъуащ. Совет зауэлІхэм, къызэрыгуэкІ мамыр цІыхухэм къагъэлъэгъуа лІыгъэмрэ хахуагъэмрэ щІэблэм я дежкІэ щапхъэщ. «Блокадный хлеб» урысейпсо Іуэхум мыхьэнэшхуэ иІэщ ленинграддэсхэм зэрахьа лІыгъэм и тхыдэ фэеплъхэр яхъумэнымкІэ.

я дежкІэ нобэр къыздэсым зэ-

Ленинград къалэр къыщау-

хъуреихьам абы цІыху ме-

луанищым нэблагъэ щыпсэут.

рыщымыІэр.

Гъэлъэгъуэныгъэм зрагъэхьэліащ курыт еджапіэхэм я еджакІуэхэм, студентхэм, гъуазджэм дихьэххэм, сурэтышІхэм. Выставкэхэр мазаем и кіэ пшіондэ лэжьэнуш. ТЕКІУЖЬ Заретэ.

Сурэтхэр Къарей Элинэ трихащ.

Налшык дэт Сабийхэмрэ щІалэгъуалэмрэ творчествэмкіэ я унэм щекіуэкіащ «Си гум щызохъумэ» литературэ пшыхь дахэ. Ар къызэригъэпэщащ а ІуэхущІа-

піэм щылажьэ «Псалъэр хьэхи-Токъуий Самиррэ Муту- нэшхуэ зэраіэр, усыгъэм и фІыуэ зылъагъухэр» лите-Асярэ ІэдакъэщІэкІхэм ратурэ зэгухьэныгъэм и унафэщІ Бозий Мадинэ. къелжащ.

- УСЫГЪЭР ди гъащІэм зэрыхэтыпхъэр, абыкІэ псэр псыхьын зэрыхуейр, усакІуэ телъыджэхэр зэрыдиІэр си гъэсэнхэм зыхезгъэщІэну сыхуейщ - аращ Іуэхум й щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэр, жиlащ абы пшыхьыр къыщызэІуихым. Цветаевэ Маринэ, Ахматовэ Аннэ, Гамза-Расул, МэшбащІэ Исхьэкъ сымэ уэрэду ятхыжа я усэхэр кърагъзуа нэужь, литературэ зэгухьэныгъэм и гъэсэнхэр фІыуэ ялъагъу усэхэм къеджащ адыгэбзэкІи, балъкъэрыбзэкІи, урысыбзэкІи. НыбжышЦэхэм къыхахат Высоцкий Владимир, Гамзатов Расул, Мечиев Кязим, Зумакуловэ Танзиля, Гугъуэт За-

ремэ сымэ я усэхэр. Гъэ-

Усыгъэр я гум щахъумэ

езыхэм

гъэхуауэ гъэнщІыр, Творчествэмкіэ унэм и уна- къызэрищіар. Абы Бозий Мафэщі Кіэрашэ Аксанэ жиіащ динэ иритыжащ КъБР-м Егъэ-

сэнхэм яхэтт усэ тхыным ди- литературэ пшыхьхэм мыхьэ- джэныгъэмрэ щ эныгъэмк э къарум цІыху гупсысэр зэриныбжьыщІэхэм псалъэр зэрызыхащІэм арэзы

и министерствэм къыбгъэдэкІ щІыхь тхылъыр.

Мадинэ къызэригъэпэщ пшыхьхэм СЫТЫМ ящІэлъщ хуабагъэ.

аращ - псэм пэгъунэгъущ усэу

хьэнэм теухуа гупсысэхэмкІэ, езым фІыуэ илъагъу уси къеджаш ТворчествэмкІэ сабийхэмрэ щІалэгъуалэмрэ я унэм и къудамэм и унафэщ Мэршэнкъул Марианнэ жиlащ пшыхьым зэрызыщигъэпсэхуар, абы къызыщеджа усэ къэс щІэщыгъуэ гуэр къазэрыхи-

фыкъызэджахэр, псалъэ гуа-

пэу жыф ахэр. Ипэжып экіэ,

литературэм цІыхур егъасэ, и

гупсысэм зрегъзужь. Тхьэм

фригъэфіакіуэ! - жиіащ уса-

ныбжыьщІэхэм ядэгуэшащ

литературэр зэрызыхищІэм,

абы езым и дежкіэ иіэ мы-

ТуэхущТапТэм и унафэщТым

къуэдзэ ПщыукІ Анютэ

кіўэ Гугъўэт Заремэ.

зий Мадинэрэ и гъэсэн цІыкІухэмрэ. Усэ пшыхьым хэта ныбжьыщІэхэм я анэхэри пшыхьым щІэсащ. Абыхэм къыхагъэщащ литературэр я бынхэм я гум дыхьэнымкіэ, художественнэ тхыгъэхэм еджэну тегушхуэнымкІэ, псалъэм и къарур зыхащІэнымкІэ я гъэ-

хар икіи фіыщіэ яхуищіащ Бо-

сакІуэр гъуазэфІ зэрыхъур. ГЪУЭТ Синэ.

Дыщэ медалыншэщ

Кавказ Ищхъэрэм и щІыналъэхэм алыдж-урым бэнэкіэмкіэ пашэныгъэр къыщыхьыным хуэунэтіа зэхьэзэхуэ иджыблагъэ Владикавказ къалэм щекіуэкіащ. Абы щызэпеуащ зи ныбжьыр илъэс 18 иримыкъуа бэнакіуэу 250-м нэблагъэ.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и командэм зэхьэзэхүэм медалибгъу къыщихьащ, ауэ, ди жагъуэ зэрыхъущи, дыдейхэм ящыщ япэ увыпІэр зыми къихьакъым. Я хьэлъагъ елъытауэ зыхэта гупхэм етІуанэ щыхъуащ

Тет Данилрэ (кг 60) Емуз Темырланрэ (кг 80). Домбеякъ медалхэр къахьащ Балъкъэр Іэдэм (кг 42рэ), Уэдыжь Имран (кг 45-рэ), Бэрбэч Темырлан (кг48рэ), Уэртэн Расим (кг 51-рэ), ХъуэкІуэн Имран (кг 55-рэ), Уэлджыр Аслъэн (кг 55-рэ) Емкъуж Исмэхьил (кг 60)

Зэхьэзэхүэм къыщыхэжанык ахэр хэтынущ УФ-м алыдж-урым бэнэкіэмкіэ пашэныгъэр къыщыхьыным хуэунэтіауэ гъатхэпэм Владивосток щекіуэкіыну зэ-

АЛЫДЖЫКЪУЭ Руслан.

Хабзэхъумэхэр зэпоуэ

Урысей гвардием и управлензу КъБР-м щыІзм и дзэ къулыкъущі эхэмрэ лэжьакі уэхэмрэ хэтащ илъэс къэс шахматхэмкіэ ирагъэкіуэкі чемпионатым. Іыхьитіу екіуэкіа зэпеуэм къызэщінубыдащ ціыху 40-м щінгъу.

ЕРЫЩУ щызэпэщІэта командэ зэпеуэм бжылэр щаубыдащ СОБР-м къулыкъур щезыхьэкІхэм, етІуанэ увыпіэр къахьащ ведомствэм хэмыт хъумакіуэ управленэм и лэжьакІуэхэм, домбеякъыр лъысащ «Вершина» ОМОН-м и гупым.

Щхьэзакъуэ зэпеуэм щытекІуащ Урысей гвардием ведомствэм хэмыт и хъумакіуэ Іэнатіэм и лэжьакіуэ, полицэм и прапорщик нэхъыжь Щоджэн Мурат, дыжьын медалыр къихьащ СОБР-м и офицер, полицэм и лейтенант М. Артур, ещанэ хъуащ абы и лэжьэгъу, полицэм и капитан

- Шахматхэр сэбэпщ акъылым зегъэужьынымкіэ, а джэгукІэм хэлъщ зауэ Іуэхум пэгъунэгъу гуэрхэри. ИпэжыпІэкіэ аращ мы зэхьэзэхуэр илъэс къэс щіедгъэкіуэкіыр, жијащ Урысей гвардием и управлензу КъБР-м щыјэм лэжьакІуэхэм я Іэпкълъэпкъыр псыхьынымрэ спортымкІэ и къудамэм и унафэщ Нэгъуей Аскэр.

БАХЪСЭН Азэмэт.

Бжьыпэр зыІэщІагъэкІакъым

лагъэ щекіуэкіащ тхэквон- лъэхэм я зэхьэзэхуэ. «Кубок домкіэ (ИТФ, Олимп джэ- «Снежный Барс» зыфіаща а хьащ ди ліыкіуэхэм.

Ставрополь крайм иджыб- гухэм хыхьэркъым) щІына-

спортсмену 250-м щ игъу.

зэпеуэм хэтащ къэралым и

Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщу абы кІуащ «Іэдииху Клуб»-м и гъэсэну 28-рэ икІи гуп зэхьэзэхүэм япэ увыпІэр щаубыдащ.

Абы нэмыщІ, я хьэлъагъ елъытауэ зыхэта гупхэм дыщэ медалхэр къыщахьащ Къэрэшей Ясинэ, Гъэсашэ Инал, Тубэч Дамир, Блашэ Самир, Сэхъу Аишэ, Къэрэшей Ислъам, Багъэтыр Миленэ, Хутэ Руслан, Чэрим Динарэ, МэкІэней Дисанэ, Саракуев Алим, ГъукІэ Мурат, Щад Тамерлан, Бадархановэ Лейлэ сымэ.

Дыжьын, домбеякъ медалу хырыхи абы щызыІэрагъэ-

«Маѕъдийм» къыжьэдакъцэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым дэууэ текІуащ. Къапщтэмэ, футболымкіэ и гуп нэхъыщхьэм и щІымахуэ чемпионатым иджыри къэс бжьыпэр щызыІыгъа Зеикъуэ и «Шагъдийр» текІуэтын хуей хъуащ, зэхьэзэхуэм и ебланэ джэгугъуэм япэу къызэрыщыхагъэщіам къыхэкіыў.

КУРЫТ зэфІэкІхэр зэхьэзэхуэм къыщызыгъэлъагъуэ «Зэрэгъыжым» зеикъуэдэсхэр къызэтрагъзувыі эфыну куэдым я фіэщ хъуакъым. «Шагъдийм» и футболистхэр абы игъэбэлэрыгъауэ къыщІэкІынущ. Зэрэгъыждэсхэр хуэфэщэну джэгум Іущіащ икіи зэпеуэм бжьыпэр щызыІыгъхэм я гъуэм Хьэвэящхьэ Аслъэнбэчрэ Екіэщіауэ Рэмэзанрэ дагъэкіа топхэм я хьэрхуэрэгъухэм зэ закъуэ жэуап къратыжыфауэ аращ.

Пашэр «зэрылъэпэрэпар» къагъэсэбэпащ Налшык и «Спартак-Д»-м и футболист ныбжьыщІэхэм. Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и нэгъабэрей щ ымахуэ чемпион Бахъсэн и «Автозапчасть»-р хагъащІэри, абыхэм бжьыпэр яубыдащ, Щадз Ибрэхьим дигъэкla топ закъуэм и фІыгъэкІэ.

«ХьэтТохъущыкъуейр» бжыгъэшхуэкі́э хэзыгуа Алътуд и «Искра»-м ещанэ увыпіэм зыщигъэбыдащ. А зэlущlэм топитl щыдигъэкІащ Болэ Руслан икіи мы зэхьэзэхуэм 15-рэ къыщыхэжаныкіаўэ гъуащхьаўэхэм я зэпеуэм бжьыпэр щызыІыгъ зеикъуэдэс Бэлагъы Руслан къызэрыкІэрыхур нэхъ ма-

щІэ ищІащ. КъыкІэлъыкІуэ еянэ джэгугъуэр тхьэмахуэкІэ ягъэ-Іэпхъуэн хуей хъуащ, Къэбэрдей-Балъкъэрым й щІынальэм уэс куу къызэрыщесам къыхэкіыу. Ахэр щэбэт кіуамрэ тхьэмахуэмрэ зэхэтыжащ, арщхьэкІэ турнир таблицэм зэхъуэкІыныгъэ щ агъуэ халъхьэфакъым. Зэхьэзэхуэм пашэныгъэр шызыІыгъхэр зэбжьыпэр зыІэщІаха «Шагъ-дийм» «Ислъэмейр» 3:1-уэ хигъэщІащ, я пашэ Бэлагъы Руслан дигъэкІа топищым я фіыгъэкіэ. Иджы зэхьэзэхүэм къызэрыщыхэжанык ар абы 18-м нигъэсащ. КъыкІэлъыкІуэ «Искра»-м и гъуащхьауэ Болэ Руслан топ 11 дигъэкіащ.

КІзух увыпізхэм щытхэри зэрыгъэтыншкъым. «Имра- шык) - 2:2; *еянэ джэгугъуэ* -«Ислъэмеймрэ» нымрэ» иужь джэгугъуитІым очко зырыз къыщахьами, я lyэ- 2:0, «Локомотив» - «Автохухэр шІагъуэкъым. Апхуэдэу фіэкіа мыджэгунумэ, «ХьэтІохъущыкъуейри» абыхэм мыгувэу яхыхьэнущ. ЖыпІэну ирикъунщ иужь джэгугъуитІми ар бжыгъэшхуэкІэ къызэрыщыхагъэщар, сыт щыгъуи 0:3-уэ. Апхуэдэу щыт пэтми, псори иджыри пхуэгъэзэкІуэжынущ - зэхьэзэхуэм и Тыхьэ щанэри кърахьэл акъым.

АдэкІэ щыгъуазэ фыхуэтщІынщ Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и гуп нэхъыщхьэм и щІымахуэ чемпионатым и иужьрей зэІущІэхэм къарикІуа бжыгъэхэм: ебланэ джэгугъуэ гъэхэм: *еолана длогу.* «**Инал**» (Къэрэгъэш) - «**Мур**бек-ФШ`» (Налшыќ) -

«Спартак-Д» (Налшык) - 0:́1, «ГорИС» (Налшык) - «Имран» (Бахъсэн) - 3:0, «Хьэт**Іохъущыкъуей**» (ХьэтІохъущыкъуей) - «Искра» (Алътуд) - 0:3, «Зэрэгъыж» (Зэрэгъыж) - «**Шагъдий**» (Зеикъуэ) - **2:1** «**МАХ**» (Малкэ) - «**Ло́говаз**» (Бабугент) -**5:3**, «**Ислъэмей**» (Ислъэ-- «Локомотив» (Налмей) «МАХ» - «Инал» «Мурбек-ФШ» - «ГорИС» запчасть» - 0:1, «Шагъдий» - «Ислъэмей» - 3:1, «Имран» - «Зэрэгъыж» - 3:3, «Логоваз» - «Искра» - 0:1, «Спартак-Д» - «ХьэтІохъущыкъуей» - 3:0.

ДызыхуэкІуэ щэбэтымрэ тхьэмахуэмрэ къыкіэлъыкІуэ джэгугъуэр зэхэтынущ. махуэхэм зэlущlэнущ: щ*Іышылэм и 27-м -* «Ис лъэмей» - «Имран», «Зэрэгъыж» - «Мурбек-ФШ», «Инал» - «Логоваз» «ХьэтІохъущыкъуей» - «Локомотив»; *щІышылэм и 28-м* -«Искра» - «Спартак-Д», «Автозапчасть» -«Шагъдий», «ГорИС» - «МАХ» командэхэр.

ХЬЭТАУ Ислъам

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и гуп нэхъышхьэм и шІымахуэ чемпионатыр зэрекІуэкІыр To Va a di T

Командэхэр	Дж.	Къ.	3.	ФІ.	T.	Ο.
1. «Спартак-Д»	8	8	0	0	28-6	24
2. «Шагъдий»	8	7	0	1	41-9	21
3. «Искра»	8	6	0	2	22-5	18
4. «Автозапчасть»	8	5	1	2	15-6	16
5. «Мурбек-ФШ»	8	4	2	2	11-6	14
6. «ГорИС»	8	4	0	4	13-14	12
7. «Локомотив»	8	3	3	2	20-12	12
8. «Зэрэгъыж»	8	3	3	2	15-18	12
9. «Логоваз»	8	2	2	4	11-17	8
10. «Инал»	8	2	0	6	5-37	6
11. «MAX»	8	2	0	6	13-23	6
12. «ХьэтІохъущыкъуей»	8	1	2	5	8-23	5
13. «Ислъэмей»	8	1	1	6	9-19	4
14. «Имран»	8	0	2	6	8-24	2

Унагъуэр япэ ирагъэщ

Урысей Федерацэм и Социальнэ фондым и къудамэу КъБР-м щыІэм дызэрыт илъэсым мазаем и І-м къыщыщІэдзауэ анэ (унагъуэ) мылъкум проценти 7,4-кІэ хигъэхъуэнущ. Иджы, япэ сабийм папщІэ ят хабзэ анэ мылъкур сом 630 967-рэ, етіуанэм щхьэкіэ - сом 883 800-рэ хъунущ.

АНЭ мылъкур япэм зратахэу абы и Іыхьэ ныкъуэр иджыри къызыхуэнахэм а къахуэнам тещІыхьауэ ахъшэр къыхуабжыжынущ, мыдрей къагъэсэбэпар хэмыту.

бэрдей-Балъкъэрым пенсэм щыс ціыху 65600-м щіыналъэ социальнэ дэlэпыкъуныгъэу мазэ къэс худыщ агъу ахъшэхэр иратащ. Апхуэдэ щІынальэ социальнэ дэІэпыкъуныгъэхэр мылажьэу тІысыжа нэхъыжьхэм ират, абыхэм хуагъэувар пенсэм щыс цІыхур псэун папщІэ нэхъ мащІзу зыхуеину КъБР-м щыІэ ахъэ бжыгъэм щынэмысым деж.

Мыдрейуэ, 2023 гъэм Къэ-

МыдэкІэ къыхэдгъэщынщи, республикэм щыщу цІыху 1700-м социальнэ зэгурыІуэныгъэхэр илъэс блэкlам иращІыліащ. Ар зыхуэунэтіар щытыкІэ гугъум ихуа цІыхухэм, унагъуэхэм ядэІэпыкъунырщ, зыхэпсэукіын, лэжьыгъэ ІэнатІэ къагъуэтын папщІэ.

БАТОКЪУЭ Албэч.

Къэралым и щІыпІэ дахэхэм дихьэххэр

и щІыпіэхэу нэхъ хуэсакъыу яхъумэхэм 2023 гъэм къриубыдэу цІыху мелуан 14,6-м нэблагъэм зыщаплъыхьащ. Ар мелуан ныкъуэкіэ нэхъыбэщ 2022 гъэм щыіа бжы-

АПХУЭДЭ щІыналъэхэм ящыщу цІыху нэхъыбэ нэгъабэ здэщыІар Ставрополь крайм хыхьэ «Кисловодск» лъэпкъ паркырщ. Илъэс блэкіам абы и щіыпіэ дахэхэр зрагъэлъэгъуащ турист минитхум нэблагъэм. Абы къыкІэлъокІуэ Краснодар крайм щыІэ Сочэ и лъэпкъ паркыр - цІыху мелуан 1,7-рэ щы ащ 2023 гъэм. Ещанэм щытщ Калининград и «Куршская коса» паркыр цІыху мелуаным нэблагъэ щыхьэщІащ абы. Епліанэ увыпіэр иубыдащ Красноярск крайм и «Красноярские столбы» лъэпкъ паркым - абы щы ащ ц ыху мин 958-рэ.

Етхуанэ увыпіэм щытщ Къэбэрдей-Балъ-

Къэралым и мэзкъуэдыхэм, щІыуэпсым къэрым и «Іуащхьэмахуэ лъапэ» лъэпкъ паркыр. Абы и щ Іыуэпс телъыджэр, ц Іыхухэм гупсэхугъуэ щагъуэтыр зрагъэлъагъуну илъэс блэкlам ди деж къэкlуащ туристу мин

Мэзкъуэдыхэм ящыщу япэ увыпІэр «Кавказ» заповедникым иІыгъщ. Абы къызэщІеубыдэ Краснодар крайм, Адыгейм, Къэрэшей-Шэрджэсым я щІыналъэхэр икІи абы нэгъабэ щы ащ ц ыху мин 622-рэ. 2022 гъэм и иджы хуэдэ зэманым а бжыгъэр зэрыхъуар мин 552-рэщ. ЕтІуанэ увыпІэр иІыгъщ Дагъыстэным и

заповедникым - цІыху мин 270-рэ. Ещанэр Карелием щыІэ «Кивач» жыхуиІэрщ. Абы и щІыпІэ дахэхэр зрагъэлъэгъуащ цІыху мин 249-м. Епліанэр Кърымым щыіэ Ялтэ мэзкъуэдырщ - цІыху 247-рэ, етхуанэр Воронеж областым ейрщ - цІыху мини 103-рэ.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Тутын пачкэ мин 70-м щ игъу • УФСБ-м къет

Урысей ФСБ-м и управленэу КъБР-м щыІэм, КъБР-м щыІэ МВД-м я лэжьакіуэхэм къэлъыхъуэныгъэхэр ирагъэкіуэкіыу къызэпаудащ контрафакт тутынхэкіхэр щіыналъэм щигъэкІыным пыщауэ республикэм щыпсэу цвыхуищым зэрахьэ щапхъаджа-

ХАБЗЭНШАГЪЭКІЭ ирагъэкІыну зыхэта, маркэхэр зытемылъ, ди къэралми хамэ хэкухэми къыщыщІагъэкІа тутын пачкэ мин 70-м щІигъу къытрахащ.

Уголовнэ Іуэху къэІэтыным яужь итщ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

РЕДКОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР:

Жьэкіэмыхъу Маринэ (унафэщіредактор). Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщІ Изэ.

ТЕЛЕФОНХЭР:

редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкіэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Іуэхухэмкіэ - 42-22-86; къуажэ гъащіэмрэ экономикэмкіэ - 42-57-59; щэнхабзэмкіэ - 42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщі эхэмрэ спортымкіэ - 42-22-88, 42-60-53 - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІзнатІзм - 42-26-41; сурэттеххэм 42-75-78, 42-63-64.

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щіыналъэ іуэхущіапіэм ятхащ ПИ № ТУ07-00117-м щІэту.

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщіапіэр: 360030, КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

> Индексыр П 5894 Тиражыр 1.474 Заказыр №123

(12+)

тхыгъэхэм къы-Теддзэ щыхьа бжыгъэхэм, щаіэта іуэхугъуэхэм я пэжагъымкіэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

МЫ КЪЫДЭКІЫГЪУЭМ ЕЛЭЖЬАХЭЩ:

жэуап зыхь секретарь Къаншокъуэ Эллэ. корректорхэу Щоджэн Иннэ (1, 3-нэ нап.), Елмэс Фатіимэ (2, 4-нэ нап.),

КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Ныр Саидэ, Щомахуэ Марианнэ

Сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэш.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ.

357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокі.